VILNIUS. Sekmadienis, 1928 m. Liepos mėn. 15 d. II metai.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS!

Pirmyn!

№ — 13 (20)

Kas vergo retežių nedrįsta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrzynka Nr. 115. Nr. kaina 20 skt. Užsieniuose dvigubai.	EINA DU KARTUS Į MENESĮ	Interesantus redakcija priimineja kasdien, išskiriant šeštadienius, nuo 4—6 v. p.p. Adr.: Kijowska 2—27.

AUDRAI KILUS.

Pereito „Pirmyn" Nr. vedamajame straipsny — „Audros išvakarėse" mums teko pažvelgti bent kiek i ateitį, paduodant revoliucinei Lietuvos liaudžiai mintį apie **Kovos Komitetus** ir trumpais bruožais nušviesti tą vaidmenį, kurį tie komitetai sukilimo metu privalo atlikti paimdami Lietuvos Respublikos likimą į savo rankas. Be to, pabrežeme, kad nuo tų **Kovos komitetų organizuotumo, sumanumo ir revoliucines disciplinos** priklausys visi kovos laimėjimai. Bet tai dar ne viskas. Šiandien panagrinesime bent kiek plačiau ir kitus reiškinius, su kuriais darbo liaudžiai, kylus revoliucinei Laisvės audrai musų krašte, neabejotinai teks susidurti. Tie reiškiniai, kuriuos turiu galvoj, bus įvairios fašistų priemonės prieš sukilusią liaudį. Viena iš fašistinių kovos priemonių prieš sukilusią liaudį visiems gerai žinoma: **ginkluotas pasipriešinimas, kuriuo fašistai pirmon eilėn stengsis numalšinti sukilėlius.** Bet ta liaudies priešų kovos priemonė nebutų taip sunki, jeigu fašistai eitų tiesiu keliu ir nedangstytų savo kruvinų nagų įvairiais patriotiškai obalsiais. Tuomet bematant jie butų nušluoti nuo Lietuvos paviršiaus, nes svarbiausia ginkluotoji jega — kariuomenė yra ne jų pusej. Gi visas kraštas savo daugumoj dar griežčiau nusistatęs prieš fašistus. Visa tai puikiai žino diktatoriai ir todel jie kovoj prieš Lietuvos darbo liaudį stengsis panaudoti visas kitas gudrybes, kad tik kaip nors apgavus, sudemoralizavus ir iškrigdžius kovojančios liaudies eiles, — atituolinant sau užpelnytą revoliucinį liaudiis teismą, kuris nežino jokių pasigailejimų ir sentimentalumų. Fašistams aišku, kad, jeigu sukilimas pavyks ir liaudis paims krašto tvarkymą į savo rankas, — tuomet jiems teks atsistoti prieš minėtą liaudies teismą ir atsakyti už pralietą **liaudies sunų kraują,** už visas padarytas musų kraštui ir pačiai liaudžiai niekšybes, už nekaltų žmonių kankinimus ir pudymus kalejimuose. Žodžiu, jie bus liaudies teisman patraukti, kaipo **liaudies budeliai,** kuriems turės buti paskirta ir atatinkama bausmė.

Todel ir kovojančiai liaudžiai turi buti aišku, kodel ir kokių priemonių prieš ją griebsis fašistai-tautininkai, kad nepasidavus jų provokacijoms ir atlaikius revoliucinį kovos frontą iki galutinam laimejimui.

Pirma fašistų-tautininkų kovos priemonė prieš kilstančią liaudį su ginklu rankose už savo teises—**bus ginkluotas pasipriešinimas,** kaip aukščiau minejom. Be jos fašistai-tautininkai griebsis įvairių provokacijų, tikslu apgauti liaudį ir iškrikdinti revoliucinį kovos frontą. Kad jie to griebsis, patvirtina jų taktikos praeitis, kurioj jie nekartą panašias priemones vartojo ir p. Voldemaro kalba, pasakyta tautininkų-fašistų suvažiavime 30.VI.

Visi gerai atsimename, kad fašistai darydami perversmą 1926 m gruodžio 17 d. griebesi provokacijos. Norėdami užgrobti valdžią, jie apgavo kareivius, išvesdami juos gatven po obalsiu gelbėti vyriausybę, kurią užpuolę komunistai. O kad prieš juos nesukiltų kraštas, jie tuoj paleido gandus, kad lenkai jau pradėjo veržtis per demarklinija ir eina užgrobti Lietuvą. Taigi, pasak fašistų, reikalinga visų „tautinių" jegu solidarumas ir įtempimas, kad apsaugojus krašto nepriklausomybę Toms abiem vienu laiku fašistų paskelbtoms provokacijoms daugel kas pasidavė ir todel visai

lengvai pavyko užgrobti valdžią. Bet veliau paaiškejo, kad **nei komunistai ruošesi nuversti demokratinę vyriausybę, nei lenkai puole Lietuvą.** Šitos žinios buvo tyčiai paskleistos fašistų, kad apgauti gyventojus ir kol jie susiorientuos — sustiprinti savo pozicijas. Tas provokacinis žingsnys, fašistams puikiai pavyko ir jie lengvai savo diktatura sustiprino. O kuomet žmones pamatė, kad visa tai buvo šlykščiausias melas — tuomet jau buvo per vėlu.

Antra stambi fašistų provokacija, kuriai daug kas pasidave ir patikejo, buvo paleista apyvarton Taurages sukilimo metu. Pradžioje jie apšaukė Taurages sukilimą, banditų sukilimu, per kurį buvo išplėštas bankas, ir tuomi jiems pavyko išvesti kareivius prieš sukilelius. Tam progos dave p. Soltono pasielgimas. Reiškia ir antru kart pavyko fašistams apgauti kareivius ir „pateisinti“ savo žudynes. Bet kuomet fašistai, pamate, kad toliau tuo provokaciniu arkliuku jie jodineti negales — užsedo ant kito, kuris šiandien yra madoj. Pastarasis jų provokacijų arkliukas vidaus politikoj t. y. kovoj prieš Lietuvos liaudį — yra išnaudojimas nenormalios padėties tarp Lietuvos ir Lenkijos. Pasibalnuoję provokacinį arkliuką patriotišku tymo balneliu ir užmovę tautiškas kamaneles—paleido apyvarton. Pradžioje p. Voldemaras užsėdęs ant patriotiškai balnuoto žirgo, gan sekmingai jodinėjo netik viduje, bet retkarčiais pamėgindavo išjoti ir užsienin. Jeigu užsieny tas patriotiškas berukas beveik kiekvieną kartą suklupdavo nepratęs tiesiu keliu begineti, kaip ponas profesorius jį užsedęs leisdavosi kelionėn — tai duobėtais ir vingiuotais lietuviškais keleliais profesorius juo puikiai jodinejo, kol ir čia tas vargšas netekęs kojų pamažu pradėjo klupčiuoti.

Atsiminkime tik fašistų-tautininkų spekuliaciją patriotizmu ir Vilniaus klausimu vidaus politikoj, pereitų metų pabagoj ir šių metų pradžioj, — tai pamatysim, kaip ji sekmingai vyko. Fašistai jodinedami tuo arkliuku visose Lietuvos kampuose apšaukė Vilniuj susispietusius politinius emigrantus „tevynės išdavikais“, „Pilsudskio agentais“, „Vilniaus pardavikais“ ir t. t. Prieš tuos vargšus emigrantus fašistų agentai visose užkampiuose gamino ilgiausias protesto rezoliucijas, užpildančias ištisus laikraščių lapus; rašė įvairius pamflėtus, talpino įvairias karikatūras, kryžiavojo ir tebkryžiavoja jų likusius draugus Lietuvoj, žodžiu, kele didžiausį patriotišką aliarmą, nuo kurio daugeliui viskas maišesi galvoj. O Kaune fašistų buvo paleistos žinios, kurioms beveik visi tikejo, kad 1927 metų gruodžio menesy, lenkų legionai prisidengę emigrantų vardu įžengs Kaunan. Tuo metų p. Voldemaras savo provokaciniu tautišku bėruku buvo pasiekęs rekordo ir taip puikiai apgavęs visą kraštą bespekuliuodamas patriotiškais liaudies jausmais, kad geriau ir nereikejo. Bet štai praėjo pavojingasis gruodis, sausis ir bėruku važiuojamos patriotiškos fašistų akcijos pradėjo smukti. Pats gyvenimas visus, kam rupi **nuvertimas fašistinės diktaturos, įtikino, kad Vilniuj gyvenantieji emigrantai ant tokių imperialistines politikos avantiurų nėjo ir neis.** Pats gyvenimas parode, kad emigrantai teturi vieną tikslą: **padeti Lietuvos liaudžiai nuversti kruvinąją Smetonos-Plechavičiaus-Voldemaro diktaturą ir išvaduoti kraštą iš fašistines vergijos.** Ta kilni revoliucinė mintis sujungė nenutraukiamais idėjos ryšiais kovojančią Lietuvos liaudį su revoliuciniais socialdemokratais emigrantais, visomis jėgomis padedančiais jai numesti nuo savo pečių fašistinį jungą. Visi suprato ir gavo įsitikinti, kad emigrantai kovoja ne **prieš Lietuvą, kaipo tautą ir valstybę,** bet **kovoja tik prieš fašistinius budelius, kurie visą musų kraštą sukaustė verguvės retežiais,** paversdami krašto gyventojus vergais-pastumdeliais, **ir aplcisdami juos fašistiniais** šarančiais, šnipais ir provokatoriais. Kuomet tas įvyko, visas priešfašistinis kovos darbas pradėjo smarkiu žingsniu žengti pirmyn, plisti liaudies tarpe deka spaudos propogandos revoliucines idėjos. Fašistų sukeltas patriotiškai-provokacinis aliarmas išnyko ir laikraščiuose daugiau nebesimatė protesto rezoliucijų prieš „tevynes išdavikus“. Jeigu dar fašistai retkarčiais ir išjoja ant patriotiško arkliuko, bet jo žvengimui jau niekas nebetiki. Todel jie griebėsi daug realesnių kovos priemonių, prieš antifašistinį judejimą. Tos jų priemones labai gerai žinomos kovojančiai liaudžiai, nes ji jas kasdien patiria ant savo kailio ir todel apie jas netenka kalbėti.

Dabar mes norėtumėm padaryti keletą išvadų iš aukščiau išdestytų minčių ir privertų faktų iš fašistų-tautininkų kovos taktikos prieš Lietuvos revoliucinę liaudį.

Pradžioje straipsnio minėjom, kad atejus sprendžiamajai kovos valandai ir kilus revoliucinei audrai, fašistai be ginkluoto pasipriešinimo prieš kylančią liaudį, vartos ir visas kitas jiems galimas priemones. Skaitytojui dabar, tur but, aišku, kokias kitas priemones jie mėgins vartoti. Tos priemones bus sekančios: **šlykščiausios provokacijos ir begėdiška spekuliacija patriotiškais jausmais.**

Jau šiandien fašistai, ir jų pagalbininkai komunistai kur tik galėdami stengiasi išpusti pavojų Lietuvos nepriklausomybei iš Lenkų puses. Kad padaryti didesnį įspudį, jie kiekvieną revoliucinį liaudies žingsnį pradejo skaityti lenkų darbu. Jeigu pradžioje Taurages sukilimą jie išreklamavo, banditų sukilimu — tai

dabar pamiršę ką ankščiau sake — pradėjo visiems įkalbinėti, kad tas sukilimas buvęs lenkų darbas. Dar daugiau. Įvykusiam tautininkų-fašistų suvažiavime, Voldemaras pareiškė, kad, girdi, ir buvęs 1920 m. Panemunės sukilimas taip pat lenkų darbas ir kad lenkai, norėdami užgrobti Lietuvą, vis dar nori išsaukti krašte suirutes; tuo tikslu buvęs padarytas Tauragės sukilimas, ir dabar esančios organizuojamos įvairios ginklotos bandos. Tik gaila, kodel p. Voldemaras, kuris kiekvieną svarbesnį politinį įvykį vidujiniame Lietuvos gyvenime pradės šiandien skaityti lenkų darbu — nepaskaitė fašistinio gruodžio perversmo taip pat lenkų darbu? Juk tas perversmas taip pat galejo iššaukti didesnę suirutę Lietuvoj ir duoti progos lenkams užgruoti Lietuvą? Bet čia ir išlenda visos šlykščiausios fašistų provokacijos ir begediškas melas aikštėn. Tai turi butinai įsidemeti kiekvienas Lietuvos pilietis, kuriam rupi, kad priešfašistinė kova butų laimėta.

Juk visiem gerai žinoma, kad 1920 m. Panemunės kareivių sukilimas kaip tik ejo obalsiu: „Šalin Smetonos valdžia!" Nes kareiviai tuomet matė, kad Smetona tycia nenori šaukti Steigiamojo Seimo, norėdamas diktatoriškai viešpatauti Tas sukilimas, kaip tik buvo viena iš svarbiausių priežasčių, kuri pagreitino Steigiamojo Seimo sušaukimą ir nuvertė Smetoną, kuris jau ir tuomet žiauriausiai žudė žmones, rodydamas savo kraugeriškus diktatoriaus dantis Šiandien gi, po aštuonių metų, fašistai „dasiprotėjo", kad ir tas sukilimas buvo lenkų darbas ir dabar begediškai mulkina liaudžiai akis. Tas pats ir su Taurages sukilimu.

Pažvelgus į fašistų pučiamą pavojų Lietuvos nepriklausomybei iš Lenkijos pusės, tenka pasakyti, kad tokio pavojaus prie šandien esamų tarptautinės politikos sąlygų nėra. Turint galvoj dabartines tarptautinės politikos sąlygas, reikia pasakyti, kad Lenkija, jeigu ir norėtų užimti Lietuvą, tai ji del susidariusių karo sąlygų to padaryti **negali** Negali todel, nes toks Lenkijos žingsnis iššauktų **karą, kuriame žlugtų ir pati Lenkija**. Be to, Lenkija jau ir taip yra persoti tautinėmis mažumomis ir padidinti dar tas tautines mažumas dviem milionais gyventojų, kurie dešimts metu gyveno nepriklausomu kulturiniu gyvenimu, — per rizikinga. Tuomet tautinės mažumos virstų ne mažumomis, bet didžiuma,—kas taip pat atrodo fašistų ir komunistų pučiamas pavojus Lietuvos nepriklausomybei iš Lenkijos puses vienu atveju.

Antru atveju, Lenkija tegul neužmiršta ir to, kad Lietuvos užėmimas reikštų naują jungą musų kraštui. Jeigu dabar visas kraštas kovoja prieš esamą fašistinį jungą — tai jis tuo **labiau neapkęs ant savo pečių lenkiško jungo ir prieš jį dar smarkiaus** kovos. Nes neapykanta prieš Lenkiją ir ypatingai prieš lenkus dvarininkus, turejusius dvarus Lietuvoj ir pagalba įvairių baudžiavų žudžiusi musų liaudį — yra labai didelė. Ta neapykanta, be abėjo, pereitų į revoliucinį veiksmą prieš lenkus, jeigu tik jie megintų įsikišti i vidujinį N. Lietuvos gyvenimą, užimdami musų kraštą. Tuos visus tik ką išdestytus motyvus, del kurių lenkai negali užimti Lietuvos, žino gerai patys lenkai ir musų fašistai bei komunistai. Ir jeigu šiandien fašistai su komunistais vartoja tai, kaipo baubą, vien tik delto, kad **paspekuliuoti patriotiniais liaudies ir kariuomenes jausmais ir nukreipti krašto gyventojų akis nuo tų kruvinų niekšybių, kurias jie daro uždėję verguvės pančius ant musų krašto.**

Be abejo, kad kylant ginkluotam liaudies sukilimui prieš fašistus-tautininkus, jie tą patriotišką baubą dar labiau išpus, tikslu iškrigdinti ir sudemoralizuoti revoliucinį kovos frontą. Taigi irgi turi gerai įsidėmeti kovojanti Lietuvos liaudis, kad nepasidavus fašistų provokacijoms, kurias jie vartos sukilnuo metu, norėdami įvairiais budais numalšinti liaudį.

Todel kovojanti Lietuvos liaudis turi buti budri ir akyvi ir numatyti iš aukšto, kokių priemonių prieš ją sukilimo metu griebsis fašistai. Kad jie tų priemonių griebsis—aiškų kiekvienam. Dabar Voldemaras sąmoningai nustojo jodinėti patriotišku provokaciniu arkliuku, kad į atganius ir tik tuomet, kaip ateis sprendžiamoji kovos valanda — paleidus į darbą. Jeigu liaudis tai numatys iš anksto — **tuomet kova bus laimeta.**

Lietuvos liaudies kova eina už išsivadavimą iš fašistinės vergijos ir bendrai iš visokios kitos vergijos. Jei kovos metu panorėtų lenkai įsikišti į musų krašto vidaus reikalus — mes taip pat turime buti pasiruošę ir tam jų žygiui atremti Tokiu budu kovotojų uždavinys yra dvejopas: **sutriuškinti fašistinę diktaturą krašte ir apsaugoti Lietuvos valstybės teritorijos neliečiamybę nuo tų visų, kurie pasinaudoję proga norėtų ją užimti. Tuos abu frontus prievalo turėti prieš akis kovojanti už savo viso krašto Laisvę Lietuvos liaudis**, kad nepasidavus jokioms sąmoningoms fašistų skleidžiamoms provokacijoms, planingai sutriuškinti fašistinę vergiją ir nutiesti Lietuvos Respublikai **kelią į šviesų ir laisvą rytojų.**

Karukis.

Perskaitęs „PIRMYN"—duok kitam!

„Fašistai Lietuvą į pražutį stumia“.

(Snekos apie tai, kas ir kaip liaudies gerą aikvoja).

Žemiau, spauzdiname 2 ir 3 skyrių iš baigiamos ruošti spaudai knygutes: *„Fašistai Lietuvą į pražuti stumia“*, kurioj nagrinejama ekonomine Lietuvos padetis ir plačiai nušviečiama, kaip fašistine vyriausybe rupinasi musų krašto ukiu. Minetoji knygute, kaipo „Liaudies Bibliotekos Nr. 5, išeis iš spaudos liepos men. 20—21 dieną. Visi pasistengkite ją įsigyti ir kuoplačiausiai paskleisti po visą Lietuvą, kad kiekvienas sąmoningas pilietis-kovotojas, matytų, kur veda musų gimtąjį kraštą fašistiniai diktatoriai ir kaip jie plešia liaudies gerą.

Kaip žmones savo gerą saugo?

Senaisiais laikais, kai svietą valde kunigaikščiai, karaliai, carai, keizeriai ir jiems panašus tipai, jie ne tik laike užgrobę nuo žmonių visą valdžią, bet svarbiausia, *paglemždavo ir pasisavindavo visus žmonių turtus ir teises į tuos turtus.* Kad valdžios užgrobikai geriau jaustųsi ir tvirčiau savo sostuose tupetu, visų tikybų dvasininkai, nuo didžiausio iki mažiausio, skelbdavo žmonems, kad *karalių ir carų valdžia pareinanti nuo Dievo.* Valdžios užgrobikai kunigų ir dvarininkų lupose budavo *Dievo vienatinio pateptiniais,* kuriems pats Dievas suteikęs valdžią čia ant žemes, o pats pasilemęs valdyti dangų ir visas ten esančias gerybes ir dorybes. Anot kunigų išeina, kad Dievas su caraisbudeliais pasidalino valdžią ir pasiskirste—kam danguj, o kam ant žemes viešpatauti. Nieko sau, gera kompanija!

Dievotas skaitytojas gali ant manęs supykti už tokius žodžius. Na, o ką tas pats skaitytojas, kurs dabar pats buvusią caro valdžią vadina budeliška, pasakys, jei jis atsimins, kad prieš 15 metų Lietuvos kunigai ir vyskupai visose Lietuvos bažnyčiose melsdavosi už carą ir girdavo jo valdžią. 1905 metų revoliucijai tik ką užejus, viešai skelbdavo, kad *caro valdžia nuo Dievo pareinanti ir kad valdžios ir jos tarnų reikia klausyti.* Tiems, kurie iš tų kunigų zaunų pasijuokdavo, vyskupai ir kunigai grąsindavo dviem blogybem — pragaro kančiomis ir išdavimu į caro budelių rankas. Taip kiekvienas valdžios užgrobikas rasdavo geriausį sau talkininką ir sąjunginiką bažnyčios tarnuose ir už tai kunigai, vyskupai, bažnyčios ir vienuolynai gaudavo iš valdžios dovanų: žemių, miškų, ežerų ir žmonių—baudžiauninkų. Vadinasi: carai ir karaliai vogtus iš liaudies turtus dalindavo bažnyčioms, o Dievo tarnai priimdavo tuos vogtus daiktus, nejausdami jokio grieko ir nebijodami peklos.

Kad carų ir karalių sostai dar tvirčiau stovetų, be dvasiškijos patarnavimų, Dievo pateptiejai tuos pačius vogtus iš liaudies turtus: žemes, žmones ir jų mantą — dalindavo savo dvariškiams, o pastarieji buvo vadinami bajorais ir apsiimdavo ginti savo carų bei karalių sostus, jei žmones mėgintų prieš juos sukilti. Taip atsirado dvarai ir dvarininkai. Taip atsirado ir baudžiavos laikai, kada žmogus-baudžiauninkas mažiau turejo vertes, negu dvarininko ar kunigo šuo. Taigi, kad užvaldžius žmonių turtus ir išlaikyti juos savo rankose, valdžios užgrobikai pasirupino sudaryti trijulę sąjungą, į kurią įeidavo: jie patys su visa bajorija, Dievas dangiškasis per savo žemiškuosius įgaliotinius — kunigus ir pats raguotasis iš peklos smalinyčios. Visomis šitomis galybemis budavo užmušamas žmogaus protas ir valia, — todel taip ilgai ir valde žmones carai ir karaliai.

Bet grįžkime prie užgrobtųjų turtų. Rusijos caras buvo užgrobęs milijonus ha. žemes ir miškų, aukso kasyklų, vynuogynų ir tukstančius žmonių baudžiauninkais laike. Dar ir dabar Lietuvoje jus galite rasti senelių, kurie jums papasakos, kad tas ar anas sodžius „karališkas“ buvęs. Papasakos jums taipgi, kad tas ar anas dvaras bažnyčiai ar vyskupui priklausęs. Štai, kad ir dar vienas pavyzdys. Dabartiniu metu eina Meksikoj dideles kovos tarp žmonių ir kunigų: mat, žmones nori atimti iš kunigų kelias dešimtis milijonų ha. žemes su turtingomis žibalo versmemis, o kunigai revoliuciją kelia ir rekte rekia, kad Meksikoje katalikų bažnyčia esanti persekiojama. Ką turi bendro Dievas ir bažnyčia su žibalo versmemis?

Keitesi laikai, sąmonejo žmones ir karaliams bei carams daresi riestai: žmones užsigeide atsiieškoti atimtas savo teises, o ypatingai, reikalavo grąžinti atimtus turtus ir stengesi paimti savo priežiuron valstybes iždą, mokesčių uždejimą, išlaidų darymą ir, bendrai, visų turtų priežiurą. Ejo kruvinos revoliucijos. Tos revoliucijos pereitą šimtmetį nušlave kunigų pašventintąją baudžiavą, sustabdė bažnyčios įsigalejimą ir kišimąsi į svietiškus dalykus — *atskyre bažnycią nuo valstybes, paliuosavo mokyklą* (žmonių dvasią ir protą) *nuo kunigų globos, t. y., atskyre mokyklą nuo bažnyčios* ir taip sukrete karalių sostus, kad kai kurios karunos drauge su karalių galvomis nuriedejo stačiai į paties raguotojo guolį.

Pastarieji laikai—tie laikai, kuriuos mes visi gerai atsimename, pasižymejo dar didesniu karališkų sostų sukretimu. Kur šiandien Mikalojus Antrasai arba keizeris Vilhelmas, arba kad ir turkų Abdulkas ir kiti, — daugelis tų Dievo pateptųjų, išblaškytų po įvairias šalis, kurie tik liudną atminimą tesudaro.

Naujoji tvarka visur pasižymejo *liaudies vyriausybe. Visų žmonių demokratiškai išrinktieji seimai sudaro valdžias, seimui atsakomingos.* Pastarųjų laikų konstitucijose įrašyta, kad joki mokesčiai, jokios rinkliavos negali buti imamos be tam tikrų įstatymų, seimo priimtų. Carų, karalių, dvarininkų ir bažnyčių užgrobtieji žmonių turtai tapo grąžinti liaudžiai. Tie turtai, kaip žeme, atiduoti bežemiams ir mažažemiams, o miškai ir vandenys nusavinami viso krašto naudai. Visi *nusavintieji turtai skelbiami liaudies nuosavybe, jų priežiura ir valdymas priklauso nuo žmonių demokratiškai renkamų seimų.* Tas pats daroma ir del visokių valstybes išlaidų: *jokia išlaida be žmonių išrinktų atstovų patvirtinimo negali buti daroma.*

Jei senesniaisiais laikais visa valdžia priklausydavo vienvaldžiui carui ar karaliui *iš Dievo malones,* tai šiandien daugely kraštų visa valdžia priklauso liaudies atstovams *iš liaudies malones.* Jeigu seimas netinkamas, neatsako daugumos gyventojų reikalams, jis paleidžiamas, ir viešpats — liaudis renka kitus geresnius atstovus, kurie stato krašto valdžią, tvarko valstybes reikalus, skiria mokesčius, prižiuri valstybes turtus, iždą, daro reikalingas išlaidas. Kad seimas iš Liaudies malones geriau ir teisingiau valdyti galetų, sudaroma tokia tvarka (konstitucija), sulig kurios *leidžiama susirinkimai, laisvas nevaržomas žodis, spauda, draugijos, sąjungos ir* sudaromi toki įstatymai ir tokia bukle, kad kiekvienas valdininkas priklauso nuo bešališko teismo, pati liaudis per spaudą ir susirinkimus gali *ne tik sekti savo valdžios darbus,* bet ji gali ir pati prisideti prie *valdymo ir tvarkos palaikymo per savo organizacijas, sąjungas, susivienyjimus.*

Man rodos, kad dabar jus supratote, kokia yra radikaliai demokratiškos tvarkos esme. Jei jus dar nesupratote, pasiskaitykite toliau šioje knygutėje išdėstytus faktus, ir jums klausimas visai paaiškes.

Senoji Lietuvos konstitucija, nors ir labai netobula buvo, bet joje, kas liecia mokesčius, valstybes turtų pajamas ir išlaidas, aiškiai pasakyta buvo: „uždeti gyventojams mokesčius skirti valstybes iždo išlaidas, užtraukti vidaus paskolą ar išleisti popierinius pinigus tegalima įstatymų keliu" (91 §) arba *„Valstybes pajamų ir išlaidų sąmatos didumas yra nustatomas įstatymo keliu"* (96 §).

Šita konstitucija buvo priimta 1922 m. kai revoliucijos bangos dar gana aukstos buvo, ir sostų griuvimo įtakoje musų krikščlonys demokratai, kurie Steigiamajame Seime turejo daugumą, nedrįso kitaip apie mokesčius ir turtus konstitucijoj parašyti.

1926 m. gruodžio 17 d. įvyko fašistų perversmas, vadovaujamas Smetonos, Voldemaro, Plechavičiaus ir Daukanto. Dvarininkai ir jų reikalų gynejai niekaip negalejo sutikti su bent kokia *liaudies viršenybe*, todel tuojau išvaike Seimą, paskui pakeite konstituciją ir, kaip jus tuojau pamatysite, pirmon galvon pasirupino taip surašyti savo naująją konstituciją, kad Lietuvos žmonių turtas ir mokesčiai priklausytų nuo vieno Smetonos ir jo pakalikų Štai, pasiskaitykite šias naujos konstitucijos vietas: „Respublikos Prezidentas turi teisę paleisti Seimą. Seimo nesant arba Seimo sesijų tarpe Respublikos Prezidentas gali leisti įstatymus, turinčius galios iki Seimas juos pakeis Seimo nesant arba *negalint sušaukti* nepaprastos sesijos, Respublikos *Prezidentas vykdo Seimo teises, numatytas §§ 31, 52 ir 64"* (žiur. smetonines konstitucijos 53 §).

Aiškiau pasisakyti negalima: pagal šito naujos konstitucijos paragrafo išeina, kad 1) prezidentas kiekvienu laiku gali leisti įstatymus, kuriais uždedami mokesčiai, aikvojamos iždo lešos ir valstybes turtai, ir 2) sakoma, kad prezidentas vykdo Seimo teises, numatytas 31 §, o tas pats § kalba apie valstybes biudžeto ir jo išpildymo tvirtinimą. Vadinasi, Smetona numatys metines pajamas ir išlaidas, be to, dar tvirtins padarytas išlaidas, kitaip pasakius, jei kas nors išvogs milijonus iš valstybes iždo, apie tai žinos tik Smetona ir, žinoma, tokią vagystę patvirtins. Iš tų trumpų naujos konstitucijos ištraukų ir iš to, kad 1928 metų valstybes biudžetas buvo tik Smetonos patvirtintas, darosi visai aišku, kad Smetona ir visi tie, kurie apie jį sukinejasi, nori grįžti į atgyventus caro laikus, kuomet vienas žmogus valde didžiules Rusijos šalies turtus ir dare su jais, ką tik norejo. *Atgal į baudžiavą ir vergiją į visų krašto turtų užgrobimą*, — štai ko nori dabartiniai valdovai. Pavyzdžių šitam tvirtinimui yra kiek tik norite: Kauno vyskupas apdovanotas Linkuvos dvaru, Plechavičiui atiduoti Skuodo ir Sedos malunai; kunigaikščiui Radvilui iš Taujenų grąžinta dideli miškų plotai ir dalis dvarų žeme. Daugelis Lietuvos dvarininkų atgauna miškus, juos negailestingai iškerta ir parduoda, kad tik greičiau pinigų sučiupus, žodžiu sakant, valstybes ir tautos turtas aikvojamas aukštajai dvasiškijai, dvarininkams ir Smetonos pakalikams aprupinti. O pats Smetona svajoja apie Raudondvario dvaro palocius ir, atremontavęs juos valstybes iždo pinigais, pas mus Lietuvoj palei Kauną pasidarys sau rezidenciją—Raudondvarį, kaip Rusijos caras buvo pasidaręs Carskoje Selo palei Peterburgą.

Rusijos carų laikais turejome nuo liaudies akių užbroniruotą biudžetą, paremtą alkanų mužikų mokesčiais ir duoklemis. Kodel gi tas, kurs musų Lietuveleje, mužikų šaleleje, eidamas Mikalojaus pedomis negali užbroniruoti visų Lietuvos iždo pajamų ir islaidų, pasisavinti dalį musų šalies turtų. Gali, žinoma, gali, bet tas, *kas pradėjo Mikalojaus keliais eiti, tures prieiti to paties liepto galą, ką ir Mikalojus Kruvinasai priėjo.*

Aisku dabar, kad turime kovoti ir iškovoti tokią tvarką, kurioj viskas priklausytų nuo musų pačių. Didžiuma Lietuvos žmonių yra dirbantieji ukininkai ir darbininkai. taigi šitoji dauguma turi nustatyti ir tokią tvarką, kuri rupintų šitos daugumos—Darbo Lietuvos—reikalus. *Jai turi priklausyti visi musų krašto turtai, jos žmonių duodamos valstybes iždui pajamos ir išlaidos.*

Todel—*šalin rankas nuo žmonių kišeniaus ir jų turto!*—tai šios dienos obalsis. Šalin nuo musų sprando erkes ir kiti paraz tai, nors jie gražiausiais „tautos vadų" ir „Gedimino ainių" vardais krikštytųsi ir dangstytųsi!

Padetis eina blogyn.

Musų krasto bendroji ukio padetis darosi vis rimtesne. Kiekvienam suprantama, jei mes daugiau suvalgysime ir tuščiai išmetysime lešų nereikalingiems daiktams. negu pasigaminsime, tai mums teks parsiduoti ir rubai, avalyne, namai ar kuris kitas turtas, kad užpildžius nepriteklius ir trukumus. Jei kraštas *del netikusio šeimininkavimo ar žmonių turto vogimo* daugiau suvartoja, negu pasigamina, tuomet tokiam kraštui tenka, pardavus savo turtą, pirktis maistas ir visi kiti reikalingi daiktai. Jei taip atsitinka, tuomet kalbama, kad tokie žmones ar kraštai, kurie savo ukį apleidžia ir nualina, iš jo neišgyvena—aikvoja paskutinį savo *kapitalą*, t y., pravalgo tai, kas turetų padeti gaminti ir naujus turtus kurti. Pavyzdžiui, jeigu aš busiu nusigyvenęs ukininkas, tinginys ir neišgyvensiu iš savo laukų: pievų. daržų, gyvulių prieauglio ir man, kad išmitus, teks parduoti darbo arklys ar žemes sklypas, tuomet apie mane kalbes, kad aš aikvoju pamatinį kapitalą arba tą kapitalą, pavyzdžiui—gyvulį, kurs padeda man laukus užseti, derlių sudoroti, žodžiu sakant, padeda duoną užsidirbti.

Užgrobus fašistams valdžią, mes pradejome gyventi iš kapitalo, nes daugiau suvartojame, negu pasigaminame. Štai pavyzdžiai. Laikraščiai buvo pranešę, teisybe, labai trumpai, kad Lietuva pernai buvo iš užsienių 19.765 000 litų daugiau įsigabenusi negu išgabenusi. Vadinasi, musų išvežta per visus pereitus metus buvo 19.765.000 litų mažiau, arba. kitaip tarus, ta suma daugiau visokių prekių įsiveže. Tai reiškia, kad *Lietuva pasiliko skolinga kitoms valstybems 19.765.000 litų*. Jei skolinga — teks atsimoketi, jei neatsimokesi, ubagais išvarys, — štai kuo tai kvepia. O šiais 1928 metais padetis dar liudnesne. Štai:

Sausio menesio prekyba dave 8 milijonus litų musų krasto naudai, t. y., sausio menesy pardavusi linus, semenis, šiaip taip sumažino praeitų metų skolą aštuoniais milijonais litų, iš pasilikusių nuo praeitų metų skolos 19.765,000 litų, bet visos skolos nepadenge, ir Lietuva vistiek pasiliko is pereitų metų *skolinga 11.765.000 litų*.

Sekančiais menesiais ta skola vel pradejo dideti. Štai skaičiai:

vasario men. . .	290 000 litų
kovo men. . . .	12.976.000 „
balandžio men. .	9.905.000 „
ir gegužes men. .	9.800.000 „

Sudekite visus siuos skaičius ir gausite, kad šiais metais nuo vasario iki birželio menesio Lietuva įsiveže daugiau 32.971.000 litų. Pridekite pereitų metų įsiskolinimą 11.765.000 litų, tai jus gausite, kad birželio 1 d. Lietuva liko skolinga užsieniams už įvežtas prekes viso *44.736.000 litų*. Šita didžiule 45 milijonų litų suma yra tokia didele, kad apie ją ir pagalvoti sunku.

Štai prie ko esam prieję. Visi vasaros ir rudens menesiai, neabejotina, bus tušti menesiai, musų skola užsieniams dides ir tas jos didejimas gali nuvaryti musų kraštą į visišką pražutį.

Apie šitokią krašto ukio buklę žino dabartine valdžia, žino apie tai ir skaitancioji bei mąstančioji visuomene, bet visi gerai žinote, kad viskas Lietuvoj tylu ir ramu, tartum niekur nieko. Tylu ir ramu todel, kad nera tikrojo musų krašto tvarkytojo—laisvai žmonių išrinktų atstovų Seimo, o jo vietoje sedi bašibuzukai, valdžios užgrobikai, kuriems musų kraštas tiek tera mielas, kiek jis teikia jiems skanaus maisto, riebų ir sotų gyvenimą. Argi krašto alintojai nores suprasti krašto padetį! Argi nutukusi kiaule, ąžuolo šaknis beknisdama, supranta, kad ant jos knisamo medžio auga giles! Ne tik valdžios žmones nieko nedaro ir nesako, bet valdžia bijodama, kad liaudis, sužinojusi teisybę, nepradetų grumoti, užčiaupe burną laikraščiams ir žmonems, kurie apie tai parašyti ir išaiškinti galetų. Valdžia bijo žmonių, neleidžia jiems rinktis ir savo reikalų svarstyti, todel mes sedime, kaip kokiame šulinyje ir nežinome, kada nelaime ir beda ant musų pečių užgrius.

Mažai dar to, kad valdžios užgrobikai sedi ir nieko daryti nedaro. Jie iš liaudies sunkios bukles dar tyčiojasi. Štai, važiuoja Smetona į Mariampolę, suvaro ten ukininkus, visokias komedijas krecia, savo kalbose giria ukininkus ir po to puotauja. O kiek tai kaštuoja, —tukstančius litų! Nepraejo savaite—ir tas pats Smetona su visa savo gauja Panevežy girtuokliauja ir po jo apylinkes trankosi. „Ponas Prezidentas" su „ponia prezidentiene ir aukštais valdininkais" (prezidentiene megsta jaunus karininkus gusarus) panemunemis teikesi raiti jodineti. Suprask, kokia mužikams laime, kad „jo celencija". Užpalių Antanas su savo palydovais, kaip ir visi mes, nuo kiaules uodegos praidejęs, šiandien savo padetimi džiaugiasi, kaip durnus raudona kepure, ir „aukštas pareigas eina. O kiek tai kaštuoja? Panevežys be 50.000 litų neapsejo, o „prezidento", „prezidentienes" ir ju palydovų žirgai, kuriais jie Panemuniais jodineja, irgi ne vieną dešimtį tukstančių kaštuoja. Štai, žmogeli, kur eina tavo kruvini centai, tuo metų, kai visam kraštui gresia didžiausias bankroto pavojus, kai minios žmonių, ištisos šeimos noksta iš bado ir baisaus skurdo.

Ar socializmas naikina nuosavybę?

(Tęsinys iš „Pirmyn" Nr. 12).

Jeigu į nuosavybes klausimą pažvelgsime nors kiek giliau, tai pamatysime, kad darbinkas jokios nuosavybes neturi, jam niekas nepriklauso; net jis pats yra ne sau žmogus. Pavyzdžiui, jeigu darbininkas, nebepakeldamas sunkios kapitalistų ir buržuazijos priespaudos, išdrįs pareikšti protestą, — jį buržuazijos tarnai, kaipo „kenksmingą visuomenei", be jokių ceremonijų pakars, susaudys arba numarins kalejime. Arba vel, jeigu buržuazija del pagamintųjų turtų prades savo tarpe kelti ginčus ir, geruoju nebepasidalinę pasaulio gerybių, paskelbs vieni kitiems karą, — tai jie savo tarpe nesišaudys, bet prievarta į karo lauką viena ir antra puse išvarys savo darbininkus ir tie, lyg kvaili avinai, skaldys vieni kitiems kaktas iki galų gale sprandus nusisukios ir galvų neteks. O ką tas reiškia? Gi štai ką: Ne tik visi pasaulio turtai, bet ir tų turtų gamintojai — darbininkai yra buržuazijos - kapitalistų *nuosavybe*, nes ačiu darbininkų nesusipratimui, tamsumui, buržuazija su jais elgiasi kaip jai tinka:—karia, muša, šaudo, kalejimuose laiko, į karus siunčia, o ten žudo ir t. t., žodžiu, buržuazija elgiasi su darbininkais taip, kaip su savo nuosavybe. Tai daber ar jau bus aišku prieš tokį, koks dabar yra, visuomeninį suredymą ir kodel nori panaikinti nuosavybę? Tur but, dar ne. Ir, žinoma, kai kas pasakys, kad karuose žuna ne tik darbininkai, bet ir kapitalo atstovai ir buržuazine inteligentija. Vadinasi, išeitų kad karai turi visiems krašto gyventojams bendrus tikslus ir visiems privalomi. Bet taip nera. Jeigu karuose žuva ir buržuazinių klasių atstovai, tai nera ko stebetis, nes jie kariauja del savo klases medžiagines naudos, del savo interesų. Bet kokiam galui darbininkas privalo kišti savo galvą į svetimus reikalus. Visai kas kita, jeigu iškyla kovos tarp darbininkų ir kapitalistų. Čia darbininkas mielu noru pasišvenčia kovoti, nes supranta, kad ką nors iškovos, o jeigu jis ir žus, tai, gal, nors savo vargo broliui lengvesnį, malonesnį gyvenimą padarys—sugriaus šių dienų vargovę.

Bet jeigu socialistai žada panaikinti nuosavybę, tai gal ne vienas iš darbininkų stato sau klausimų: „O kaip gi bus su tais namais, su tuo žemes sklypu, su tuo arkliu ir karve, kuriuos darbininkas, nedavalgydamas ir susitaupęs centus, įsigijo?" Žinoma, klausimas opus, tačiau argi nesimato, kad toji skurdi nuosavybe yra vien tik monai?

Buržuazija gerai supranta darbininko psichologiją ir, kad nedavus jam susiprasti, tokiomis vargo nuosavybemis migdo jį tamsybeje, lyg tą mažą vaiką, visokius blizgučius kaisiodama ir liepdama tvirtai laikyti ir slepti, kad kas neatimtų!

Jeigu darbininkui, sakysime, kokiu nors budu ir pavyksta įsigyti savo namelį mieste arba savo ukį iš kokių 5—8 ha—ar tai bus jo nuosavybe? Tai nera jokia nuosavybe, nes, pavyzdžiui, Lietuvoj toks „turto savininkas" daug vargingiau gyvena, negu kulturingųjų kraštų eilinis darbininkas-proletaras. Antra, pažvelgus kiek arčiau paaiškeja, kad tą jojo nuosavybę, tą jo vadinamąjį „turtą" pats gyvenimas gali bežiurint panaikinti. Daleiskime, kad toks Lietuvos „turtuolis", 5—8 ha ukio savininkas, tik panorėtų šiek tiek žmoniškiau, kulturingiau gyventi, kad tik jis pamėgintų gyvenimo patogumais prilygti kulturingam Amerikos darbininkui, — proletarui, tai bematant įkristų į skolas ir jo ukį su visu inventoriu išleistų. Vadinasi, šitoji nuosavybe, kokią darbininkas savo jegomis gali įsigyti, jam gyvenimo patogumų, reikalingų kulturingam žmogui, — neduoda. O jeigu nuosavybe gyveninimo patogumų žmogui neduoda, tai kuriam galui ji reikalinga? Be to, ir pati nuosavybe nera juk darbininko, nes jeigu kapitalistai, kaip aukščiau buvo pasakyta, savo tarpe susiginčiję paskelbs vieni kitiems karą, tai per vieną valandą nusluos nuo žemes paviršiaus visas tokias nuosavybes, per vieną valandą tokių vargo savininkų viso amžiaus darbą pavers pelenais! Ar gali šiandiena darbininkas savo nuosavybe apsaugoti nuo panaikinimo? Žinoma, ne. Todel reikia suprasti, kad darbininkas jokios nuosavybes neturi.

Pasauly viešpataujanti buržuazija gerai mato darbininkų tamsumą, gerai pažįsta jų psichologiją ir po draug gerai supranta, kaip pats gyvenimas artina buržuazijos viešpatavimui galą, todel visokiais budais ieško priemonių besiartinančią giltinę atitolinti. Buržuazija žinodama, kad socializmo mokslas deda savo pagrindan idėjas pertvarkimo visuomenes suredymo naujais pamatais ir kad tarp kitko stato privatines nuosavybes panaikinimo principą, ji, noredama išlaikyti savo rankose pasaulio turtus, įkalbineja darbininkams šalintis socialistų, bėgti nuo jų, kaip nuo kokio maro, nes, girdi, socialistai ne tik atimsią išdarbininkų visokį turtą, kokį darbininkas savo taupumu bus įsigijęs, bet ir šeimynos reikaluose reiksią tartis ir dalintis su kaimynu.

Čia, reikia pasakyti, buržuazija neapsiriko: ji savo demagogija pataike darbininkui į skaudžiausi

vietą. O kadangi darbininkas nera pasiruošęs plačiau pažvelgti ir giliau pažinti gyvenimą, kadangi jis budamas užimtas darbais ir kasdienines duonos rupesčiais, neturi atliekamo laiko pagalvoti ir tinkamai tuos buržuazijos argumentus įvertinti, — tai girdedamas tokias šnektas jis vaizduojasi socialį visuomenes pertvarkymą kokiu tai baubu, kuris sunkaus darbininko gyvenimą ne tik ne pagerins, bet priešingai — pavers kokiu tai neišbrendamu raistu, kokia tai vergove, o gal net pragaru.

Kad dauguma darbininkų apie socialį visuomenes pertvarkymą taip galvoja — nestebetina. Jie tam nekalti. Kalta buržuazija, kad ji darbininko gyvenimą pastate į toklas sąlygas, kad jo protą, jo sąmonę aptrauke tirštais dumais, pro kuriuos labai sunkiai prasimuša laisvos mintys ir mokslo sviesos spinduliai. Tas pavergimas darbininkų proto, tas sukaustymas jų minties yra didžiausis pasauly nusikaltimas ir už jį buržuazijai priseis galų gale skaudžiai atsakyti.

Bet musų tikslas buvo atsakyti į pastatytąjį klausimą: ar socializmas naikina nuosavybę? Taip, socializmas panaikins privatinę nuosavybę. Tokios nuosavybes, kokia šiandiena yra, tuomet nebus. Bet darbininkui del to nera ko nusiminti. Jeigu šiandieną kam nors iš darbininkų Lietuvoj ir pavyksta įsigyti žemes gabalelis ar gyvenimui trobelka, kuri faktinai yra dešimti kartų prastesne už kulturingųjų krastų kiaulininką, tai yra vien tik juokai. Jeigu Vokietijos, Anglijos ir kitų Vakarų Europos kraštų buržuazija, tikslu sumažinti proletarų skaičių, leidžia darbininkams palengvintoms salygoms įsigyti gyvenimui namukus, jeigu pagaliau, S. Amerikos Fordas, tuo pačiu tikslu, labai prieinamoms sąlygoms duoda savo darbininkams įsigyti „nuosavybę" — automobilius, tai tas anaiptol nereiškia, kad darbininkai turi kokią nors nuosavybę. Tatai yra vien tik apgavimas, vien tik priemone darbininkų mintį nukreipti nuo tiesioginio kelio, atsukti buržuazijai pageidaujamon krypin, sutrukdyti darbininkų susipratimą. Faktinai—darbininkai nieko neturi. Visi pasaulio turtai, su tų turtų gamint jais-darbininkais yra šiandiena buržuazijos *nuosavybe*, tai gi šią nuosavybę socializmas *panaikins*.

Butų didele klaida manyti, kad socialistai, kovodami su buržuazija ir kviesdami darbininkus stoti į kovotojų eiles, nori darbininkams uždeti vergovę, įvesti juos į kokią tai neišbrendamą balą. Jeigu socialistai, kovodami prieš visokias priespaudas, už geresnę, laimingesnę darbo žmonių ateitį, nesibijo kalejimų, jeigu jie guldo savo galvas, tai reikia suprasti, kad jie yra tai kovai pasiaukavę, kad toji kova yra ideale, kad ji butinai bus laimeta ir galų gale darbo žmonija bus išvaduota iš kapitalo vergijos.

Šiandiena pasaulio turtų gamyba ir žmonių dvasios kultura dar nepakilo iki reikalingo laipsnio, ir socializmas pasauly dar negalimas, tačiau ir šiandiena jau socialistai kovoja už tai kad pažabojus begediškus apetitus buržuazijos, kad užkirtus kellą biauriam darbininkų išnaudojimui, kad darbininko gyvenimą padarius geresniu, žmoniškesniu. Jau ir šiandiena socialistas negali bešaliai ramiai žiureti į tokį gyvenimą kuriame vieni nieko neveikdami, viso pertekę tunka ir nejmano, kur ir kaip užgrobtuosius turtus blaškyti, tuo tarpu kiti dauguma, per dienų dienas dirbdami amžinai vargina savo smegenis rupesčiais del juodos duonos kąsnio, del geresnio rubo, del pastoges. Tokie reiškiniai jau šiandiena, nieko nelaukiant reikia pašalinti. Ir tas šiandiena padaryti jau galima, tik reikia kad darbininkai susiprastu, susiorganizuotų ir stotų griežton kovon. O iki darbininkai klaidžios patamsų, iki jie nesupras savo reikalų, nesusiorganizuos, bet pasiduodami buržuazijos monams, slankios pavieniai ir prašys buržuazijos malones, tai kaip iki šiol, taip ir toliau jie per dienų dienas, dirbdami pusalkani, nakvos rusy ir netekę darbo badu mirs patvory, nes juos buržuazija ir toliau metys patvorin kaipo sudevetus, niekam netinkamus, nebereikalingus savo nuosavus daiktus.

P. Kaupas.

„Tautiškų" diplomatų darbai užsieny.

Komunistų rolė.

Šiomis dienomis Lietuvos politinių emigrantų organizacijai įteiktas žemiau talpinamas laiškas, rasytas tulam piliečiui gyvenančiam Vilniuje. Laišką talpiname nekeisdami nei stiliaus, nei kalbos atžvilgiu:

Mielas mano drauguži!

Aš dabartiniu laiku, esu Hamburgie, gavau nuo faš stu to jest nuo konsula Budriaus 200 m. Budrys pakvieti — ekstra, iš Kauno vyriesni Lietinantu Grzybauvska 22 m. farnavo II oddziele we Wilnie, iš biego i lietuvo iždavi 3 brolius Stańczykus vienas siedzia dar dabar kalejimie Kaunie. Man davi toki uždavini, apžiureti givianima buta, drauga Plečkaičio, kokiemie is name givianа kaip gal pryjo pryaiti, ar niera, arti policmano 2) draugo Poplauski ir pagryšti atgal pryjo, ant pasitarymo — Budrys man taip pasakie jeigut tu Pleškaiti ir Poplauski užmuši gausi 10,000 dor. ir galesi pagryšti i sava tievini.

Mielas mano drauguži aš gavau 200 m. atvažiavau i Hamburga ir myslyju kaip man gauti braunika, ta rupuža nuvimti nuo koju Budry i Grzybowska. aš pokiek savaities, arba daugios važiosu pryjo, Budrys pakvies exstra, iš Kauno Grzybauska bus swarbus pasitarymas, tada aš myslyju, abudu nuojimti nuokoju, pat čiam duoti choda, mani nie vielnias nie sugaus, aš kieli turiu—gatava. Mielas drauguži tu man patark, ar aš gierai padarisu ar nie, jok mes tiek miatu varkstam ir tokiem momente parsiduoti rupužiems fašystams.

Chociaš draugas Pleskaitis manies nie tykiejo, mano darbie ir žynoma niegalema tikieti is turia, apej savi dauk blogu žmoniu. Aš jam zyčyju ko gieriau vieikti jo darbie gal, aš propulsu kaleime jejgut sugautu mani, ali, aš žynuosu kad ira žmoniu kame dyrba tame dalikie.

Tu mano drauguži.

duok man patarymo, ar aš blogai padarisu arnia, Lauku atsakymo nuo Tavies tava draugas.

Wiktoras
Šidlauskas.

5. VII. 28.

Pasirasiusio Viktoro Šidlausko tikra pavarde yra Šipila. Lenkijoje gyveno apie 3—4 metus. Iš Lietuvos isbegęs nuo teismo, kur gręse jam sunki bausme. Peretta žiemą plakesi prie emigrantų. bet pastebejus jo provokatoriškus pasielgimus nuo jo buvo atsirubežiuota. Tada jisai prikalbejęs septynis polit.—emigrantus ir iš kur tai gavęs pinigų išvyko į Vokietiją Komunistai Karaliaučiuje prieme „pabegusius iš lenkų imperialistų nagų" su iškestomis rankomis ir gausiai juos aprupino pašalpomis. Vieno iš sios kompanijos Kazio Paulausko, savo laikrašty „Priešfašistine Vienybe", paskelbe provokatorišką laišką, gi „Balse" paskelbe, kad gautas dar vienas panašus laiškas. Vienu žodžiu komunistai tikejosi su pagalba šitų niekšų padaryti biznį savo spaudoje. Mes jau nurodinejome kaip komunistai įsibegę savo veikime prieš social-demokratus tankiai atsiduria

prie vieno stalo su žvalgyba. Patikrinti faktai apie platinimą komunistų spaudos žvalgybininkais, išdavikiškas ir provokacinis turinys jų laikraštelio „Balsas"—duoda pagrindo įtarti, kad komunistų veikimo taktiką kieravoja sedinčis komunistų Centre provokatorius, kurio be abejones ir patys komunistai nežino. Tegul nieks nemano, kad šituo aš noriu komunistus apšmeižti. Nieko panašaus. Man svarbu tik nurodyti, kad visa eile faktų rodo kaip komunistai, kieno tai diriguojami, padeda fašistinei žvalgybai ardyti priešfašistines kovos organizacijas ir niekinti politinius emigrantus, kurie ir gi su visu atsidavimu kovoja už nuvertimą niekšingos diktaturos Lietuvoje. Kalbamam atsitikime komunistai irgi daug patarnavo žvalgybai, nes išbrauktiems iš politinių emigrantų skaičiaus Šipilai, Medickui, Vaitiekaičiui, Paulauskui ir kitiems pasistenge sudaryti „vardą" Vokietijoje, kuriuo kaip žemiau matome jau naudojasi žvalgyba.

Karaliančiaus konsulo Budriaus provokacija.

Nuvykus į Vokietija minetoji Šipilos kompanija siuntinejo Vilniaus emigrantų komitetui grąsinamus laiškus reikalaudama kokio tai „bendro" su jais veikimo. Gi pats Šipila praše prisiųsti „darbui" 50 dol. Suprantama, nieko į tai neatsakyta. Veliau išaiškinus Šipilos santykius su žvalgybininku, lietuvišku konsulu karaliančiuje Budriu (Polovinskiu),—perspeta apie tai kiti liet. polit. emigrantai Vokietijoje. Diriguojamas Budrio Šipila pradeda lošti kitaip. Kaip matyti iš laiško, Šipila jau prisipažįsta, kad gauna algą nuo Budrio, bet nuduoda didelį smetoninkų priešininką ir net siulosi užmušti Budrį. Pasakoja apie pasiulymus konsulo Budrio užmušti Plečkaitį ir Paplauską ir t.t. „Žiurekit, koks as geras. Išdaviau visus planus Budrio, noriu jį patį užmusti ir dar jus netikit man".

Tislas aiškus. Demaskuotas Šipila pagal konsulo Budrio instrukcijų „atidengimu" smetonines valdžios planų nori įsigyti pasitikejimą politines emigracijos vadovybes ir išgauti sau uždavinį užmušti konsulą. Aišku, kad pasikesinimo komedija prieš Budrį bus sulošta Šipila ar kas kitas „sugautas" prie šio darbo (ar tai jau vykdant ar dar ruosiantis) nupasakos, kad šitą visą suruoše emigrantai. Už pasikesinimą ant diplomato, kils didelis politinis skandalas, kurio pasekmeje Lietuvos politiniai emigrantai bus apžmeišti ir gal net istremti iš Vokietijos, gi konsului Budriui garbe ir pagirimas nuo Kauno diktatorių už sekmingą kovą su polit. emigrantais.

Štai kokiomis niekšingomis provokacijomis užsiima smetonines valdžios diplomatai užsieny.

Juozas Paplauskas.

Ko komunistai siekia?

Žiuri žmogus ir stebiesi, kaip netiketai pasauly viskas keičiasi: vilkai tampa nekaltais avineliais, „tevynes isdavikai" — patriotais, protingi vyrai — seniais besmegeniais, politikai—niekšais, ir taip toliau be galo traukiasi eile pries akis paveikslų, nelyginant kaleidoskope.

Kas žino ir supranta gyvenimo evoliucijos teoriją, tam tie pasikeitimai nieko naujo nepasako, bet man jie yra tiek įdomus, kad butinai savo įspudžiais noriu pasidalinti su plačiąja visuomene, ypač su savo broliais darbininkais, kuriems, manau, tie gyvenimo apsireiškimai ne visai aiškus.

Galvoj turiu Lietuvą ir jos, kaipo nepriklausomos Valstybes, paskutinio dešimtmečio gyvenimą.

Kuomet pabaigoje 1918 ir pradžioje 1919 m. Lietuva pradejo formuotis į atskiros Valstybes objektą, tai jos kai kurie kaimynai sake, kad iš to nieko neišeis, kad Lietuva, kaipo Valstybe, nepriklausomai gyventi negales. Kol savo tarpe kaimynai taresi buti ar nebuti Lietuvai, didysis musų kaimynas Maskva pasiskubino suorganizuoti Lietuvos Reikalų Komisariatą, pasiunte savo kariuomenę, kad išgelbejus Lietuvos nepriklausomybę. Tikslas tos kariuomenes buvo: nušluoti Lietuvą nuo žemes paviršiaus, prijungti jos teritoriją prie Sovietų Rusijos.

Priešaky komunistines Rusijos kariuomenes pulkų ejo ir musų tautiečiai lietuviai komunistai—V. Kapsukas, Z. Angarietis ir kiti nešdami maišus „carskų" pinigų, skirtų aneksijos reikalams.

Šiandiena mes nekalbesime kas Lietuvos lauke, jeigu jos teritorija butų buvusi aneksuota, jeigu Lietuva butų tapusi prijungta prie komunistines Rusijos, ne tas mums šiandiena svarbu. Mums svarbu konstantuoti faktą, kad Lietuviai komunistai su V. Kapsuku, Z. Angariečiu ir k., stovejusiais avangarde, buvo Maskvos agentai, buvo vilkai pasiryžę Lietuvą praryti. Šis faktas mums duoda progos kalbeti toliau apie musų tautiečių komunistų žygius.

Imperialistinei užgrobimo akcijai nenusisekus, musų komunistų vadai pasitrauke į senąsias pozicijas. Greitai po to Lietuvos Reikalų Komisariatas buvo likviduotas ir musų komunistai įejo į Komunistinio Internacionalo Centrą—Maskvą sudarydami lietuvių sekciją. Toji sekcija skaitosi dabar Lietuvos Komunistų Partijos Centru ir iš Maskvos vadovauja visą komunistų judejimą Lietuvoje.

Šiandiena Lietuvos komunistų partijos centras savo lapeliuose šaukia klykia apie gręsiantį Lietuvos nepriklausomybei pavojų, apie tai, kad Lietuvos socialdemokratų partija darauge su socialdemokratais emigrantais parduoda Lietuvą, kad tam pardavimui pritaria net Vokietijos, Latvijos ir kitų šalių socialdemokratija! Kasgi čia atsitiko? Nejaugi Lietuvos komunistų partijos Centro pirmykštis nusistatymas Lietuvos, kaipo nepriklausomos valstybes, klausimu pasikeite? Nejaugi Lietuvos komunistų partijos centro komiteto vadai, tapo is tikrųjų Lietuvos patriotais, kad jie taip staiga susirupino Lietuvos nepriklausomybe? Jeigu tiketi evoliucijos teorijai: kad vilkas gali tapti nekaltu avineliu, „tevynes išdavikai" — giliais patriotais, tai taip. Bet kadangi praktikoj to niekuomet nera, tai Lietuvos komunistų partijos centro vadus tenka skaityti tokiais pat, kokie jie buvo, t. y., vilkais tykančiais Lietuva praryti kokiais jie savo veikimo pradžioje buvo.

Kad tas taip yra, mums liudija eile faktų iš L. K. P. centro vadų taktikos.

Sustiprejus Lietuvai ir daejus iki Steigiamojo Seimo rinkimų, Lietuvos komunistų organizacijos gavo įsakymą is savo centro steigiamąjį Seimą boikotuoti ir jo rinkimuose nedalyvauti. Mat, anot Maskvos, Steigiamasis seimas, yra buržuazine Instituc ja, kurioje darbininkų atstovams ne vieta. Rezultate to, dalis Lietuvos darbininkų, kuriuos sakosi komunistai atstovauja, virš trejų metų liko be atstovybes.

Besiartinant rinkimams į pirmąjį Seimą, Lietuvos komunistai gauna iš Maskos įsakymą Seimo rinkimuose dalyvauti, bet nieku budu neiti į jokį kontaktą ir nesitarti su socialdemokratais. Seime neužsiimti jokiu kurybiniu darbu, bet sedeti vien del informacijų. Seimo tribuna panaudoti propagandai ir, progai ištikus, kelti skandalus. Bet tos direktyvos nebuvo išpildytos, nes Lietuvos klerikalų reakcinei valdžiai įsakius, komunistų Seimo rinkimų sąrašai tapo panaikinti, o visi kandidatai buvo sukišti į kalejimus.

1926 m. pavasary, Seimo rinkimus laimejus ir

valdžia paėmus demokratijai, visi komunistai buvo paleisti iš kalejimų ir partijai buvo pasiulyta legalizuotis. Atsiklausus tuo reikalu Lietuvos komunistų partija Maskvos, gavo is ten įsakymą nelegalizuotis, bet lysti į darbininkų organizacijas bei profesines sąjungas, vadovaujamas socialdemokratų, jas ardyti, kelti darbininkų tarpe nepasitenkinimą, kelti Lietuvos viduje suirutę ir abelnai stengti kur tik galima silpninti Lietuvos demokratines valdžios pozicijas, kad galimai greičiau priartinus tai valdžiai galą.

Tuo budu Lietuvos komunistų partijos centras su V. Kapsuku ir Z. Angariečiu priešaky, savo nelemta taktika, buvo pirmi talkininkai padeję smetoniniams fašistams pagrobti Lietuvos valdžią.

Kad Lietuvos komunistų partijos centras labai artimas fašistams, kad jis dirbo ir tebedirba fašistų naudai ir padeda jiems įsigaleti Lietuvoje, tai niekam nepaslaptis. Bet jų taktikoje yra labai šlykščių ir pasi biauretinų žygių, kuriuos ne kiekvienas gali sau išaiškinti. Pavyzdžiui, kuomet 1926 m. po gruodžio m. 17 d. perversmo smetoniniai fašistai Kaune sueme ir sušaude keturius komunistus su stud. Požela priešaky, Lietuvos komunistų partijos centras, nors galejo, bet visai nesleme priemonių tų nekaltų žmonių gyvybei išgelbeti. Matyt, taktikos žvilgsniu, nepatogu buvo savo kolegų—fašistų smurtui pakenkti! Toliau. Kuomet Lietuvos liaudis, nebepakeldama fašistų vergijos 1927 m. rugsejo m. sukilo prieš Lietuvos budelius Tauragej, Alytuj, komunistų partijos centras apsauke sukilelius „pučistais", „lenkų agentais", „Pilsudskio tarnais" ir t t. Lygiai tokiais pat vardais sukilelius apsauke ir Lietuvos fašistai.

Pastaruoju laiku Lietuvos fašistams šiek tiek aptilus, ypač šlykščia demagogija pasižymi Lietuvos komunistų centras. Jis kiekvienam savo lapely bubnija apie socialdemokratų parsidavimą lenkams, apie tarnavimą Lenkijos imperializmui. Matyti, ne be reikalo L. T. S-gos suvažiavime š. m. 30-VI Voldemaras savo kalboje išgyre komunistus, reiškia—sąžiningai vyručiai padirbejo sustiprinimui fašizmo Lietuvoj.

Akyvaizdoj tokių Lietuvos komunistų partijo centro taktikos faktų, nenoroms kyla klausimas: nejaugi tie centro vadai — V. Kapsukas ir Z. Angarietis, buvę kadaise protingi vyrai, tapo seniais—besmegeniais, arba politikais—niekšais? Nors ir pirmoji versija neabejotina, bet antroji tikresne. Visi jų ligšiolines politikos zigzagai liudija, kad L. K. P. centro vadai yra šlykščiausi politiniai spekuliantai, Maskvos agentai. Jie šaukia apie Lietuvos nepriklausomybes pavojų vien del to, kad Maskvos interesuose tam tikri politiniai sumetimai yra neleisti Lietuvai susitaikinti su Lenkija. Arba vel. Maskvai šiandiena del tam tikru politinių išrokavimų pageidaujama yra, kad Lieutvoje butų fašistų valdžia, Lietuvos K. P. centras, kaipo paklusnus Maskvos tarnas, visokiomis priemonemis stengiasi Lietuvos liaudies priešfašistinį frontą išardyti, kovos organizacijas apsmeižti, iš provokuoti. Ką jiems reiškia šiandieniniai Lietuvos liaudies vargai, jeigu Maskvos interesai reikalauja, kad toji liaudis butų kankinama ir žudoma fašistų? Maža to. Pastarosios Rusijos revoliucijos kraujo klanai net jų sąžinę užmuše ir atbukino paskutinius žmoniškumo jausmus. Nes kaipgi kitaip išaiškinti jų, t.y., L. K. P. centro bendradarbiavimą su Lietuvos fašistais (griovimas 1926 m. darbininkų organizacijų), išdavimą savo partijos žmonių sušaudymui (stud. Požela ir k.), laikymą prievarta savo partijos narių Lietuvos kalejimuose (draudimas rasyti prašymus paliuosavimui is kalejimo), bendradarbiavimą su Lietuvos žvalgyba (provokavimas L. liaudies priešfašistinio fronto organizacijų ir atskirų asmenų), šmeižimą ir provokavimą Lietuvos darbininkų, išdrisusių Tauragej ir Alytui su ginklu rankoj sukilti prieš fašistų jungą, ir visa eile kitų žygių, padarytų ir daromų, apsunkinimui Lietuvos liaudžiai pasiliuosuoti is fašistų vergijos, aiškiai sako, kad Lietuvos darbininkai, kom. partijos vadus privalo pastatyti užtarnauton vieton.

Lietuvos komunistų partijos centro leidžiamas laikraštukas „Balsas", kurį Lietuvoj labai uoliai platina žvalgyba, verkšlena, kad, girdi, ne tik atskiri nariai, bet net ištisos komunistų partijos kuopos šalinasi nuo savo centro ir eina į kitas organizacijas! Ir nestebetina: senai jau laikas buvo Lietuvos darbininkams suprasti ir pažinti tuos Maskvos agentus, tuos politinius spekuliantus, nes ir fašistų, ir komunistų vadų tikslai, ir siekimai visiškai sutampa. Todel Lietuvos darbininkams su jais ne pakeliui.

P. Šnekutis.

Juozo Kedžlo pagrobimas.

Pereitų metų rugsejo men. numalšinus liaudies sukilimą, gaujos smetoninių budelių pakslido po Lietuvą ir nematytu žiaurumu eme kankinti ir šaudyti žmones. Didžiausias siutimas buvo nukreiptas prieš Lietuvos socialdemokratus. Daug jų iššudyta, šimtai sugrusta į kalejimus. Tas pats likimas lauke ir drg. Kedžio. Bet jis iš jų pasprunka. Rugsejo men. atvyksta į Vilnių. Fašistai siunta. Pasiskubino apšaukti „tevynes išdavikais" visus emigrantus ir ypač galando dantis ant apsigyvenusių Vilniuje. Atmenu, kaip jie savo spaudoje, be abejo, patriotiškos žvalgybos inspiruoti, pakele baisų lermą prieš emigrantus:—vieną kart net nedviprasmiškai mirkčiodami lenkų valdžios pusen apkaltino komunistų agentais esant. Emigrantai atlaike visus smugius. Ne škrikde emigrantų organizacijos gausiai siunčiami provokatoriai, šnipai, nei biauri kampanija spaudoje. Ištikimas socialistinei idejai drg. Kedys irgi pasiliko aktingas priešas diktatoriškos valdžios Lietuvoje. Kovoje su Lietuvos politiniais emigrantais Smetonos - Plechavičlaus - Voldemaro valdžia griebesi šlykščiautių priemonių. Drg. Kedys tapo auka gausiai išvystyto fašistinių provokatorių banditizmo. *Kedys pagrobtas lenkų valdomoj teritorijoj 2 kilometrus nuo rubežiaus.* Vadinasi, fašistų žvalgyba drįso viešai ištęsti savo nagus net už ribų savo viešpatavimo. Tai yra negirdetas skandalas ir nachališkumas smetoninių banditų. Bet matomai šis skandalingas pasielgimas „tautiškos" žvalgybos net ir Kauno valdovus išgąsdino, nes po sio atsitikimo jie per 10 dienų (pagrobe 18-VI gi paskelbe 27-VI) tylejo, nesiorientuodami, kas daryti. Pirmiausia jie mane tik asmeniškai atsiskaityti su drg. Kedžiu, t. y., nužudyti patylomis, ir baigta. Veliau gi sugalvojo panaudoti dvejopai.

Tuo metu kaip tik ejo derybos lenkų su Smetonos - Voldemaro valdžia. Diktatorių valdžios ministerijose skubiai suredaguotas reikalingas derybose su lenkais Kedžio „prisipažinimas" apie Lenkijos valdžios pagalbą emigrantams, organizavimą ginkluotų būrių ir t. t. Nustojusį sąmones nuo kankinimų žvalgyboje drg. Kedį įmete Kauno kalejimo urvuosna, gi jo neva „prisipažinimus" valdžia paskelbe spaudoje. Stiprus ir be riziko argumentas. Juk pusgyvis esantis jų naguose nelaimingas Kedys neturi galimybes protestuoti pries melus, jo vardu skelbiamus. Vadinasi, rašyk ką nori. Na, ir rašo tie niekšai nelaimingo žmogaus vardu visokius jo „nuoširdžius prisipažinimus". Nera abejones, kad šitoji „medžiaga" figuruos ir toj „didelej" byloj, apie kurią Voldemaras rado reikalo papasakoti net Tautų Sąjungoje, t. y., byla, kurioje emigrantai kaltinami organizavime nuversti fašistų valdžią, gi lenkai, kaipo aktingi jų remejai. Taip drg. Kedys bus kaipo svarbus

priedas prie bylos, sudarytos provokacijos keliais ir žvalgybos kankinimu, gi tuo tarpu šitas provokacijas Voldemaras naudojasi derybose su lenkais, kaipo svarbiu argumentu.

Antras žvalgybos siekimas užgrobiant drg. Kedį— sukompromituoti Lietuvos pol tinius emigrantus ir Lietuvos socialdemokratus. Tuo tikslu, šnipai leidžia gandus, kad Kedys savo noru grįžo Lietuvon ir jau oficialiai skelbiama apie jo „nuoširdų prisipažinimą".

Į pirmą užmetimą drg. Kedžiui apie savo noru grįžimą fašistinėn Lietuvon — ner ką kalbėt, per daug jau durnas žvalgybos sumanymas. Dabar del „pripažinimo". Rodos, negirdetis pasauly apie tokius žveriškus kankinimus, kokie yra vartojami mūsų „tautiškos" žvalgybos. Jei dar ir lieka gyvas nuo sių kankinimų žmogus, tai nustoja sąmones ir pasilieka liguistu visam amžiui. Įsiutę „tevynes vadai" tardant draugą Kedį išbande visus kankinimo įrankius. Paprastai, visokie reikalingi parodymai žvalgyboje isanksto jau parašyti. Kankinant suimtąjį reikalauja tik patvirtinti tą savo parašu. Mes nežinome, ar po tais sufabrikuotais parodymais yra draugo Kedžio tikras parašas ar jis žvalgybos sufabrikuotas. Nustojęs sąmones drg. Kedys galejo pasirašyti visokius žvalgybos pakištus protokolus. Žinant žveriškus budelių kankinimus—iš to netenka stebetis. Tačiaus su pasipiktinimu ir visu griežtumu mes atmetame net mintį, kad draugas Kedys butų davęs savo noru kokius tai „nuoširdžius prisipažinimus". Iš Kauno katorgos kazematu negali išeiti balsas to, kurio vardu skelbiama šnipų tardymo daviniai. Bet mes neabejojame, kad pasaulio demokratija, žinodama niekšingus darbus gaujos pasivadinusios dabar Lietuvos valdžia, pasmerks ir šį biaurų fašistų darbą. Gi, mes, politiniai emigrantai, ir revoliucine Lietuvos liaudis dar griežčiau ir energingiau imsim valyti niekšus iš Lietuvos Respublikos.

Juozas Paplauskas.

1. Fašistinėj Lietuvoj.

Iš ma o atsiminimų apie Tauragės sukilimą.

(Tęsinys is „Pirmyn" Nr. 12).

Kaip jau buvo mineta, tauragiečius apeme neišpasakytas džiaugsmas, kai fašistų diktatura mieste lko sutriuškinta. Toks tauragiečių įnirtimas prieš fašistus ir džiugavimas savo pergale — nemažai paveike ir į pačius vietos fašistus: policija, šaulius ir į daugumą fašistinių valdininkų, kurių mieste nestokavo.

Dal s policijos ir šiaip fašistai valdininkai, su krėsti perkunišku staigumu ir pamatę visų tauragiečių simpatijas sukileliams, labai išsigando ir todel patys neprašant nešė kas kokius turejo ginklus į sukilelių štabą ir nurodinejo svarbesniųju fašistų gyvenamąsias vietas.

Jai kurie draugai ir nuejo į fašistų gyvenamus namus pareikalauti, kad būt atiduodami ginklai — be jokio pasipriešinimo: — ar tai kad neturį, ar kitaip kaip atsikalbinejus, mandagiai, prašant, kad ateity grąžintų—atidavinejo savo ginklus. Žinoma, kitaip jie ir negalejo pasielgti, nes jie jokios išeities neturejo.

Tik kai kurie iš policininkų, pav. eilinis policininkas Lukošius: pasižymejęs po sukilimo tauragiečių skerdynese ir šiaip žmonių kankinimuose — pradžioje skerečiojosi pabego iš miesto; bet matydamas, kad niekur negales paspruk ti: buvo daug išsiuntineta ant kelių ir šia p laukų musų sargybininkų, ir kad viskas mieste ramu, Respublikos gynejai mieste tvarkosi, — nutare geruoju pasiduoti. Apie dvylikta valandą žiurim, kad jau Lukošius pats ateina ir visus savo ginklus atneša į štabą, atsiprašydamas už tokį savo netak iškumą ir apgailestaudamas už visas praeityje padarytas darbininkams niekšybes

Kitas toks „drąsuolis" buvo tai pol cijos vadas, meginęs taip gi iš sukilelių rankų pabegti.

Pajutęs minetas vadas mieste žmonių sukilimą, kad istrukus nuo sukilelių teismo — move ant galvos bobos andaroką ir leidosi begti iš miesto. Kaž kas iš darbininkų tą žmogišką karikatu ą pastebejo ir sukilelių štabui tuoj praneše. Tuoj tą „ištikimą" Smetonos tarną pradejo draugai vytis. Kai vargšas pajuto, kad jį sukileliai jau vejasi, tai kiek dar pabegęs—pastebejo ožką ir pasislepe už jos, manydmas, kad ožka bus ištikima Smetonos šaikai.

Bet apsiriko... f šistai gavo įsitikinti, o ypatingai minetas policijos vadas, kad ne tik liaudis fašistų neapkenčia, bet ir gyvuliai.

Kai ožka pamate netolimais sukilelius — skardžiu balsu subliove, isduodama į sukilelių rankas tą „narsųjį" Smetonos tarną.

Už pusvalandžio tas „greitakojis", „narsus" Smetonos šaikos gynejas, sukilelių buvo atvarytas į miestą. Žmones pamatę tokią keistenybę — leipo juokais, kad ponas policijos vadas norejo bobos sijono deka išsigelbeti. Kai kas palaike tą „drąsuolį" per bobą ir kviete pasimeiluoti. Daugiau panašių atsitikimų mieste nebuvo.

Keletas žodžių kas link tvarkos sukilimo metu. Gal kas mano, kad per tokį sumišimą galejo įvykti plešimų ir tam panašiai. Taciau tvarkos atžvilgiu

— Tauragėj viskas buvo kuopuikiausiai.

Jau nakties metu buvo pačių draugų pastebeta, kad kiekvienas iš sukilelių, jei pamatys ką nors iš krautuvių ar nuo turgavietes plešiant—tuoj tokį žmogų suareštuotų ir pristatytų sukilelių teismui.

— Tad, deka griežtos miestui paskirtų draugų priežiuros, viskas buvo ramu. Niekas ne už 5 centus nepasisavino is krautuvių ar nuo rinkos be pinigų.

Tiesa, iš Lietuvos banko, Taurages skyriaus buvo paimta 200.000 litų ir 2 900 dolerių. Bet tie pinigai, kaip veliau pamatysime, buvo vien tik maksimalisto p. Soltono iniciatyva - visai be sukilelių žinios ir pritarimo paimti.

Už tai jokiu budu, mano supratimu, negali buti kaltinami visi Taurages sukileliai. Toks atsitikimas galejo įvykti todel, kad iš anksto nebuvo numatyta iš pačių sukilelių jokia atsakominga vadovybe, kuri butų davusi sukileliams atatinkamas direktyvas ir butų lig viso sukilimo vairu. Tauragej to nebuvo, kas ir sudare vieną iš pagrindinių kla dų, kuri dalinai prisidejo ir prie suk limo pralaimejimo. Nors musų vyresniuoju draugu ir buvo Mikulskis, taciau sukilelių tarpe jis negalejo ilgiau pasilikti. Apie 10 valanda, sąryšy sukilimo reikalais, jis išvažiavo į kitą vietą. Tad jokios atsakomingos vadovybes mieste, kaip ir nebuvo likę. Pasinaudojant šituo, apie 9 val. ryte prie sukilelių prisidejo minetas maksimalistas Soltonas, kuris, išvykstant Mikulskiui, pasieme laikinojo revoliucinio komendanto pareigas ant savęs. Nes buvo tiketasi, kad atvyks kap. Majus, — dabar pragarsejęs atgimu-

siais „Tautiniais“ jausmais ir politinių emigrantų provokavimu.

P. Soltonas, matomai, turejęs visai kitokius planus; visiškai neatsiklausdamas sukilelių—ar žadamam daryti jo žygiui kas pritaria, ar ne, bet susidaręs iš trijų savo sebrų kompaniją nuejo į banką ir paeme minetą pinigų sumą, palikdamas raštelį, kuriame pažymejo, kad pinigai paimti tolimesniam revoliucijos darbui. Jeigu jis, kaipo komendantas, sąžiningai butų ejęs savo pareigas ir butų rupinęsis tolimesniu revoliuciniu darbu ir visų sukilelių likimu, — jis butinai butų turejęs pasielgti visai kitaip. O jis, būdamas komendantu, visų sukilelių likimą, ištikus pavojui, pavede dievo valiai. Iš to pasekmes, kad dauguma sukilelių turejo klajoti po visą kraštą, slapstydamiesi po kelias savaites miškuose. Kai kurie pakliuvo į budelių—fašistų rankas ir miško tankumynuose liko nužudyti. Kitiems šiaip taip pavyko pasprukti Vokietijon ar Latvijon, bet vadovams už pervedimą sienos gavo sumoketi po kelis šimtus lit., kas labai liudnai atsiliepe į namus. Pats gi komendantas Soltonas visiškai sukilimu nesirupino ir tik svajojo, kaip su pinigų maišeliu išskridus iš Lietuvos. Čia dalinai reikia kaltinti ir Mikulskį, kuris tokiam asmeniui, kaip Soltonas, kuriam sukilimas ir pačių sukilelių likimas rupejo ne daugiau, kaip pernykštis sniegas, — leido eiti į banką paimti pinigus ir paskui užimti komendanto pareigas. Bet antra vertus, reikia tureti galvoj ir tas sąlygas, kuriose drg. Mikulskiui teko su Soltonu susidurti. Negi žmogus gali įlisti į kiekvieną žmogų ir žinoti, ką jis mano. Be to, nebuvo tokio žmogaus, kuris galetų Mikulskiui tokiose iš karto sunkiose apystovose bent kiek tuo reikalu pagelbeti.

Mikulskis, kiek draugai jį mate ir paskui iš visa to jo sumanumo kiek vertino — buvęs tuo azartišku sukilelių inirtimu ir bendrai pačios revoliucijos tolimesniu išsilaikymu labai apsvaigintas, kas jį ir išbloške iš atsargaus kelio.

O pats visų sukilelių likimas reikalavo, kad, Mikulskiui išvažiuojant, užimtų kas jo vietą.

Tad Mikulskis, nepriimdamas domen, kad jis yra ir kitos partijos žmogus-maksimalistas, pavede Soltonui, kaipo ištikimam draugui, komendanto pareigas, nenumatydamas iš anksto sudarytų planų: pabegti su pinigais, paliekant vienus mieste sukilelius.

Kad Soltonas yra niekšingai pasielgęs su Taurages sukilimu ir pačių sukilelių likimu — kiekvienam sveikai galvojančiam žmogui turi buti aišku; tuo labiau jo tą niekšingumą pamatysim, kai bus kalbama apie rimtą kilstančią pavojaus valandą Taurages sukileliams.

* * *

Ant miesto ir jo apylinkes kaimų pradejo pamažu leistis nyki reakcinga naktis. Jei kur susirinkusiųjų burelis žmonių ir džiauges dar pergales švente, tai kitame miesto kampe jau žmones liudejo—slege juos tos atplustančios žinios, kurios laisves sužadintose jų širdyse minejo apie tą busimąją reakcingąją naktį, kurioj liesis laisves kovotojų kraujas, *bet nesigirdes nužemintųjų vaitojimai.*

Bet tuoj laisves šventes džiaugsmas visų žmonių širdyse pradejo nykti, kuris prieš tai buvo apglebęs miesto ir jo apylinkes žmones, sudaužant šautuvų šuviais tuos vergijos žaabangus, kuriuose jie pirma buvo fašistų pažaboti.

Kas minutę vis smarkiau ir smarkiau šelo sukilelių širdyse keršto neapykanta prieš fašistus, kuriai išsiliejus, but, be abejo, tamsioji naktis išsisklaidžiusi ir amžinai visoj Lietuvoje žmones butų laisves maldą kalbeję.

Kiekvieną minutę ejo žinios, kad jau fašistų gauja nuo Klaipedos traukiniu atvykta į Tauragę: vienos žinios buvo baisios, slegiančios su krauju ir mirtimi, kitos—linksmos, žadinančios sukilelių dvasią, *šaukiančios tironams žutbutinę kovą!*

Tad nematoma jega šauke į šventą laisves kovą visiems kovoti su tomis tamsybes jegomis, kurios įsiuto prieš Laisvus žmones, ką tik numetusius nesenai nukaltuosius fašistų retežius.

Bet veltui... žmonese matosi nusiminimas, o jei revoliucingesniųjų sukilelių akyse ir dege neapykantos kerštas fašistams, tai nebuvo žmogaus, kuris savo karšta kalba butų uždegęs visus žutbutinei kovai už iškovotas jau savo teises.

Tiesa, apie dvylikta valandą jau buvo apie 200 ginkluotų žmonių, tačiau nebuvo jiems vado, kuris juos tvarkytų ir artinanties pavojaus valandai priešaky jų stot arba kovos avangardan prieš fašistus arba, jei neišsitikima savo jegomis, reikalinga buvo organizuotai visiems pasitraukti į miškus, iš kur but galima buvę pries tą girtų karininkų gaują atsilaikyti, o tada, jei sukilimą butumem išlaikę nors dvi dienas — *butų visa Lietuva kartu su pirmais sukilimo revoliucionieriais-tauragiečiais šventusi pergales šventę.* Tai faktas, kurį visi tvirtina.

Bet Taurages sukilimo laikinasis komendantas Soltonas visai kitaip „išsprende“ sukilimo klausimą.

Tai revoliucionierius, kuriam, kaip sakiau, visiškai nerupejo sukilelių likimas: *nedare organizuoto pabegimo, bet vienus sukilelius, kaip sukvaliusias avis, paliko budelių naguose,* o pats užsimetęs ant kupros pinigų maišelį anksčiau pabego. Šitoks niekšingas pasielgimas sukilimo metu yra smerktinas, kai geriausius draugus paliekama budeliams išžudyti.

Todel sukilimo metu su tokiais prisimetieliais „revoliucionieriais“, o ypatingai, kuomet paima kokią nors vadovaujamąją rolę, reikia moketi kaip pasielgti.

* * *

Vis labiau ir labiau drumstesi Taurages sukilelių ramumas.

Visų sukilelių veidai buvo atsukti tok pusen, iš kur turejo pasigirsti šautuvų šuviai. Akys buvo pilnos neapykantos keršto, o veiduose matesi vien tik nusiminimas, nes iš musų puses nebuvo — ruošiama jokio organizuoto pasipriešinimo ar pabegimo. Kai kurie draugai matydami, jog nera kam drąsiu žodžiu visų surišti į revoliucinį kovotojų burį, pradejo apie 1 val. apleisdineti kovotojų eiles.

Kareiviai artinosi prie miesto. Apie 3 valandą jie buvo paskutinej nuo Taurages stoty—Požerunuos. Čia prisikabinę vieną vagoną prie pečiaus ir pasiemę kelis kulkosvydžlus — pradejo garvežį savim stumti miesto link. Jie dare tam, kad garvežys nepuškuotų ir tuo tyliau prisiartinus prie miesto.

Kareiviai ir daugumoj karininkai, kurių Klaipedoje buvo per įvykusius seimelio rinkimus sutraukta, nes jie rurejo teisę balsuoti (kareiviai ne), — nuo Požerunų stoties (atstu nuo miesto per 3 klm.) išsipyle grandimi ir ejo smarkiu ruoštu link miesto. Plentu: nuo Lauksargių link Taurages slinko šarvuotis, kuriame sedejo girti karininkai.

Kareiviams buvo išanksto pranesta, kad miestą buk užpuolę kokie tai plešikai ir kad juos reikalinga žiauriausiu budu numalšinti.

Dar ryškiau tą karininkų provokacingumą patvirtina ir tas, kad eidami miesto link kareiviai (apie karininkus ner ne kalbos) ir užtikę keliose vietose besidarbuojančius piliečius—su jais žiauriai ilgesi, reikalaudami pasakyti, ar nera kur čia pasislepusių plešikų (suprask—Laisves kovotoju) ir ar su jais iš vien neiną.

Taigi, kaip matom, kareiviai, kurių buvo arti 60, girtų karininkų apgauti ir nugirdyti, ejo į miestą ne

kaipo Laisves kovotojų žudyti, bet kaipo plešikus, banditus.

Tuo labiau, kad jokio pasipriesinimo iš musų puses nemate, o kuomet įženge į miestą, tai kareiviams į akis taip pat krito nemandresnis vaizdas: žmones po visus kampus išsiblaškę, bankas išpleštas — reiškia, kad banditų buta.

Jei po laiko kareiviai ir suprato, kad čia buta iš tikrųjų sukilimas, tikslu pasiliuosuoti iš po fašistų jungo, — tai buvo per velu, nes revoliucinis brandolys jau buvo išardytas.

Kad daugumoj kareiviai ne but į mus saudę, bet priešingai, atsuke šautuvus prieš fašistinius karininkus—patvirtin tas faktas, jog šaudant musų draugus, vienas karys mete šautuvą į žemę ir atsisake nekaltus žmones žudyti.

Pastarąjį, pasak mačiusiųjų žmonių, greitai suareštavo, kad kiti kareiviai jį nepasektų. Kur girti karininkai tą karį dejo — sunku pasakyti.

* * *

Štai, keleklupsčiai atbega vienas draugas komunistas iš stoties į štabą ir praneša komendantui Soltonui, kad jau visiškai netoli kareiviai.

Soltonas sedejo prie telefono ir viską iš to draugo girdejo. Bet jis į tai nieko neatsake: ar pasipriešinimą reikia daryti ar visiems organizuotai begti iš miesto,—tik tylejo, kaip žemę pardavęs, ir ką mąste — tuojau visiems paaiškejo.

Po to, jis man ištare, kad esanti kritiška padetis, kuri buvo ir man jau aiški.

Kai pastebejau, kad nera žmogaus, kuris imtųs nors paskutinę valandą kokio organizuoto darbo, kad nepakliuvus į fašistų kartuvęs — tai nebuvo vilties toliau mieste likti.

Einant iš miesto ant Juros (upes) tilto paveju Soltoną, o kiek toliau ejo jo du draugai: Jurkutaitis ir Ulevičius.

Tiesa, Soltonas mane pagyre, kad pasišalinu iš miesto, nes, girdi, gali buti rimtas pavojus ir, kaipo sužeistas, gali ant greitųjų neišbegti iš miesto ir pakliuti fašistams į nagus.

Už tą „patarimą" ačiu, bet kad jis butų visiems draugams pasakęs begti,—dauguma draugų iš jo lupų negirdejo.

Po to, aš jo užklausiau: „kur daugas Soltonas su minetais draugais eini", — atsake: „Apžiureti vietą, kur galima bus daryti pasipriešinimas prieš ateinančius kareivius.

Ar tą žygį tas kilnus sumanymas galetų pateisinti — sunku pasakyti. Tik viena aišku, kad draugai, kurių dar dauguma mieste buvo ir mane, kad pasipriešinimas iš musų puses bus darytas ar organizuotas pasitraukimas į miškus, — nuo to laiko, maždaug 3 val. po piet, komendanto Soltono jau ne štabe ne mieste sukileliai nemate—reiškia komendantas Soltonas, su manim atsisveikinęs, nukeliavo savo keliais.

* * *

Apie 4 val. pasigirdo mieste ateinančių kareivių šautuvų šuviai. Minia, tarsi galingos audros baugos sukelta, snuže, pasigirdo iš jų laisvų krutinių į padanges balsas—galingas fašistams kerštas: „Šalin tironai, lai gyvuoja liuosybe!"

Bet tuo viskas ir užsibaige...

Nors dar lakste sukilelių buriai iš vieno miesto galo į kitą, bet viskas buvo pairę — kažkur jau komendantas Soltonas buvo nužygiavęs.

Už kiek laiko mieste pasirode šarvuotis, kuriame sedejo 3—4 karininkai ir važiuodami gatvemis, ką sutiko, tą tuojaus suareštavo, iškreti, o kai kuriuos net paleido.

Taip, miestas, kuris prieš kelias valandas buvo laisvas, žmones laisves oru kvиepavo, džiauges savo pergale, pasiliuosuodami iš po fašistų jungo, — dabar atgal toji reakcingoji naktis apgobe miestą, paskandindama gyventojus kraujuose bei skausmuose.

Tai ką galima trumpai suglaudus apie Taurages nepavykusį sukilimą pasakyti?

Štai ką:

1) Nebuvo žmogaus, kuris suplūdusią į miestą minią butų suorganizavęs, paskirstęs į burius, kiekvienam buriui parinkęs sumanesnį iš darbininkų, tarnavusių kariuomeneje, vadą, o reikalui atsitikus, jei jegos leidžia, daryti pasipriesinimas pries užpuolančius fašistus.

2) Jei Soltonas ir užeme laikinojo komendanto pareigas, tai jokio aktyvaus organizacinio darbo neparode; aktyvumas jo pasirode tik čia, kad iš banko išeme pinigus ir paskui lauke tik kritingesnio momento, kad tuo užmaskavus savo planus ir pabegus su pinigais iš miesto.

3) Kilstant pavojaus valandai, komendantas Soltonas neruošė organizuoto pabegimo, tikslu, kad išsilaikius bent dvi dienas ir tuo budu, kad paskui visoj Lietuvoj iššaukus sukilimą, bet paliko vienus sukilelius blaškytis po miestą, o pats su savo draugais pirm laiko iš kovos lauku išbegto—tuo atiduodama geriausieji revoliucionieriai į fašistų kartuves.

Tai tos trys priežastys, del kurių Taurages sukilimas liko fašistų išblaškytas, ir dar sunkesni ne tik tauragiečiams, bet visai Lietuvos liaudžiai uždeti ant rankų retežiai.

Tauragej buvo oficialiai sušaudyta 9 draugai ir apie 30 draugų neoficialiai išžudyta.

Bet draugai ir kovojanti liaudis, atsiminkim, kad tąsyk vien tik tauragiečiai teparode tokį drąsų žingsnį: išeiti su ginklais į gatvę ir pareikalauti sau priderančiųjų teisių iš kraugerių-fašistų.

Šiandie mes turim prie to drąsaus žingsnio rengtis visi, t. y., visa Lietuvos liaudis.

Tad, liaudie, padrąsinta tauragiečių pavyzdžiu, suglaustomis jegomis, eik grumtis su tomis tamsybes jegomis, kurios tave beširdiškai žudo. Matai, kaip šiandie fašistai pasiuto, iniršo po visą musų kraštą. Fašistai stato jau naujus žabangus („Tautos gvardiją" kuria), kuriuose visą šalį paskandins kraujuose bei skausmuose. Iš liaudies sunų lavonu ir kankinimų pasistatys sau kruviną sostą, — jie, liaudie, nukals naujus tau pančius, kad negalesi ne pasijudinti. Tad negaišk, liaudie, atsidaryk akis ir pamatysi, ką tie tautos „patriotai" tau kala.

Organizuokis į žutbutinę kovą su savo krašto budeliais. Galingi liaudies pulkai tepalaidoja ant amžių musų krašto budelius.

Ruoškis į kovą — tavo jega stosis pergales gyvenimu, o tada bus prakeikta ant amžių Lietuvoje fasistine vergija.

Nes be laisves—nera gyvenimo; be laisves—negali buti krašte laimes!

Pr. Paulauskas.

Fašistų viršunės vis labiau rupinasi juodąja diena.

(Iš žurnalisto užrašu).

Krupavičius nori, bet tai bijosi.

Dar kol tautininkai-fašistai nebuvo valdžioj, tarp jų ejo įvairios asmeniškos intrigos ir šiaip nesutikimai. Dalis jų partijos su Smetona priešaky buvo nusistatę

pries Voldemarą, kaipo „masoną". Bet stori buožes ir dvarininkai, taip vadinami „peneti bedieviai", jį vis palaike. Dabar tie nesutarimai vel pradejo kilti aikšten. Katalikas Antanas Smetona, bijodamas ateities, yra pasiryžęs susitarti su klerikalais dargi prieš Voldemaro norą. Bet Krupavičius, nežinia, ar tai privengdamas Voldemaro, ar tai nenoredamas taip greitai pasukti savo „armiją" is „opozicijos" pozicijon — nelabai skuba kalbetis.

Plechavičiaus žygdarbiai.

Visai netiketai ir nelauktai Plechavičius gavo 3 men. atostogų ir Išvyko Prancuzijon. Bet pasirodo, kad tos jo atostogos nebe tam tikrų politinių priežasčių. Kaune kalbama, kad jis sekdamas kitų diktatorių pavyzdžiu, nuvažiavo pirktis vilas, kad juodai dienai atejus, butų kur pasislepti. Kiti pasakoja, kad vesdamas rasputinišką gyvenimą su Smetoniene, kas ką nesvarαus sugyveno ir išvyko gydydis Paryžiun. Bet viena kas aišku — tai, kad Išvykus Plechavičiui, tuoj fašistai pradejo flirtuoti su gen. Žukausku, nes karininkai — fašistai, nežiurint butpinigių, įvairių kreditų net iki 4.000—5.000 litų, — nepasitiki juo, o tuo labiau dreba del ateities. O del Plechavičiaus daromų žygdarbių, net ir patys fašistai nežino, ką su juo daryti, nes jis paskutiniu laiku, kaipo tipiškas banditas, pradejo peržengti jau ir fašistiškas sauvales „ribas". Kaip visiems žinoma, už pasidarbavimą per gruodžio 17 d. perversmą, fašistai nueme nuo varžytinių Skuodo valsčiaus valdišką maluną ir atidave Plechavičiui, kuris, jį isnuomavęs, gauna 18.000 litų nuomos. Sedos valdžios malunas atiduotas Plechaviciaus broliui, kuris yra Alytuj. Nepasitenkindamas tokiu fašistišku kyšiu, alytiškis Plechavičius panorejo tureti Sedos miestui tiekti elektros koncesiją 24 metams, jam labai prielnamomis sąlygomis. Tokiu budu, jis, pavyzdžiu prieškarinių dvarininkų, norejo visą Sedos miestą tureti savo nuosavybej ir jame karaliauti. Bet buvo ir konkurentų. Valsčiaus valdyba nesutiko alytiško Plechavičiaus reikalavimų patenkti. Tuomet pastarasis šaukesi pagalbon savo brolį-diktatorių Plechavičių, kurs gyvena Kaune. Kauniškis Plechavičius šokosi broliui pagalbon. Nes juk jų abiejų svajones, kad pamažu paenus visą Lietuvą į savo kruvinas rankas ir kol nevelų, prisiplešti turtų. Jis nusitveręs valdišką automobilį, leidosi keljonen. Važiuodamas nakties metu pro Mažeikius, pradejo gvaltavoti žydus, kurie nenorejo duoti benzinos, pritrukus automobiliui. Žydai, pas kuriuos kreipesi Plechas, buvo suimti ir užsimokejo po 1.000 litų pabaudas. Atvykęs pagaliau Sedon, pradejo terorizuoti dų valsčiaus tarybos narius — žydus, o vieną vietos inteligentą lietuvninką apšaukė bolševiku ir praneše Šv. Ministeriui, kad tas jį paliosuotų. Šv. Ministeris nieko nelaukęs, tuoj minetam mokytojui pasiule dimisiją. Minetas mokytojas X. išgauna slaptosios ir viesosios policijos geriausius ištikimybes liudimus, ir nuvykęs Kaunan išdesto visą reikalą įtikingiausioms fašistų asaboms. Bet ne vienas nežino, kas daryti. Visi bijojo pasipriešinti „visagalinčiai" Plechavičiaus valiai. O antra vertus, ką gi galima padeti ir užtarti, jeigu del biznio Smetonos giminaičių, surištų su išnuomavimu Kauno miesto stoties, išleke valstybes kontrolierius Milčius, kuris buk norejo atiduoti biznį konkurentui, pasiuliusiam 200.000 litų daugiau. Nieko nepadarysi, šiandien Plechavičių-Voldemarų, Smetonų grobimo gadyne užviešpatavo Lietuvoj. Ir ji, žinoma, viespataus tol, kol tie ponai nebus pakabinti ant sausos sakos, nes svelko medžio tokiems niekšams gaila.

Noreikos palikimas.

Netiketai pasibaigęs vargšas Noreika, paliko „gražų" palikimą, nuo kurio net liaudies kraujuje išmirkusios fašistų fizionomijos rausta. Pas jį rasta tokių bylų, del kurių kai-kas buvo labai susirupinęs, kad neišeitų aikšten ir kad butų užtrinti viesokie pedsakai. Buk „žmonai" prašant, visos jo bylos perduotos ne Skipiciui, kuriam perduoti buvo nutarusi advokatų taryba, bet Noreikos padejejui—tulam fašistui. Tų bylų tarpe, viena liecianti grąžinimą ankščiau nusavinto miško Tytavenų apylinkes dvarininkams. Tas biznis, kaip tenka patirti, visai kompanijai atneše apie 6 milionus litų Visai švarus palikimas! Matyt, kad Noreika neblogai mylejo Lietuvą ir truse „tevynes labui".

Ir ta plesimo manija taip apsedo fašistiškas viršunes, kad jie griebia kur tik galedami. Net kun. Mišonas ir tas, negaledamas nieko „riebesnio" nutverti, išsinuomavo nuo valdžios ežerus ir daro tarejas pusetinus gešeftus. Tie keli faktai parodo, kaip myli fašistai Lietuvą ir kaip jie trusia „tevynes labui", nekalbant jau apie smulkmenas.

Z. T.

1. VII.

Iš Kretingos padangės.

Kretingos apskrities komendantas p. Lermonas butinai nori pasižymeti ir gauti už pasidarbavimą „tevynes labui" Gedimino bleką. Lengviausiai dabar galima pasižymeti nekaltų žmonių kankinimu ir terorizavimu. Taigi ir musų apskrities komendantas Lermonas griebesi tu priemonių, kad greičiau Gedimino bleką įsigijus.

Iš gegužes men. 10 į 11 dieną, Kretingos politines politines policijos buvo suimta iš *Skuodo* miestelio ir apylinkes 15 žmonių, iš kurių 5 tuojaus paliuosavo, o dešimčiai sudare taip vadinamas bylas ir pasiunte karo teismo valstybes gynejui Valstybes gynejas, peržiurejęs visas bylas, persiunte Skuodo nuovados teismo tardytojui. Pastarasis neradęs jokių kaltinimų, nutare visus suimtuosius paliuosuoti ir dave įsakymą Kretingos kalejimo viršininkui, kuris 22. VI. paliuosavo areštuotošius. Tas labai nepatiko komendantui Lermonui, kuris butinai nori, kad apskrity visi jo fašistinei valiai pasiduotų ir jo paliepimų klausytų. Be to, jis vargšas nori pasiaiškuoti pries Voldemarą-Smetoną-Plechavičių, kad atkreipus jų kruvinas akis saviep ir gavus bleką, kuri butų pakabinta kaip šunyčiui ženklas ir parodytų Lermono faš.stišką ištikimybę. Sužinojęs, kad visi areštuotieji paliosuoti — tuoj padaro sekantį nutarimą:

„Kaipo pavojingus visuomenes tvarkai ir rimčiai asmenis išsiųsti visam karo stoviui į Varnių koncentracijos stovyklą". Ir, žinoma, tie paliuosuotieji išbuvo tik vieną porą „laisvej".

23. VI. liko suimti ir išgabenti į Varnius sie piliečiai: 1) *Barkauskas Juozas*, 2) *Endriuska Antanas*, 3) *Galdikas Leopoldas*, 4) *Mažrimas Lembertas*, 5) *Baguckis Jonas* ir 6) *Kubilevicius Kajetonas*. Visus iš vardintus asmenis, Skuodo policija turejo varyti pesčius iš Skuodo iki Varnių, viso apie 100 kilometrų. Bet prie progos pasitaike automobilis, tai visi areštuotieji sumokejo po 10 litų ir tokiu budu 27. VII 3 val, ryto buvo išgabenti į Varnius.

Suimant ir tardant, Kretingos žvalgyba labai sumuše ir sukruvino Endriušką Antaną ir Galdiką Leopoldą, kad jie duotų žvalgybai reikiamus parodymus. Žvalgybai surašius reikiamus parodymus ir nukankintiems iki sąmones nustojimo žmonems dave pasirašyti, prievarta išreikalavę parašus.

Čia paduodamas įvykis, ne pirmas ir ne paskutinis. Žiaurlausias teroras siaučia visoj Lietuvoj. Žvalgybos inkvizitoriška sauvale nežino ribų. Ypač kenčia

darbininkai ir neturtingi valstiečiai. O naujakuriams musų apskrity tai tiesiog grąso, kad jeigu nutvers be politikuojant—bus atimta žeme. Jau pora tokių atsitikimų buvo Provincijoj susidare tokia padetis, kad tiesiog negalima aprasyti. Žmones visur skundžiasi ir dejuoja laukdami geresnių dienų.

Pas visus nusistatymas, kad reikia juo greičiau šluoti fašistinę diktaturą. Nes kol ji viešpatauja, tol nieko gero nebus Lietuvoj. Todel nežiurint persekiojimų ir žiaurumų, mes kretingiečiai taip pat nenusimenam ir esam pasiryžę stoti į kovotojų eiles, kad greičiau padaryti galą, tokiam nepakenčiamam gyvenimui.

Ašara.

27. VI.

Į tautiškos žvalgybos rankas pakliuvus.

Dirbant slaptą prišfašistinį darbą, kartais vienas kitas iš musų draugų pakliuva į tautiškų budelių rankas. Gerai užkonspiruota (paslepta) organizacija pilnumoje niekuomet nera prieinama žvalgybai. Šnipai jaučia, kad tokiam tai apskrity ar vietoje kas tai daroma, bet nežino, kas tą daro. Tuomet jie daro masines kratas ir areštus, manydami, kad į savo tinklą ką nors sugaus ir iš slaptos organizacijos. Tais sumetimais einant žvalgyba padare daugybę kratų ir areštų š. m. gegužes 10 — 11 d. Iš areštų stengiasi išgauti reikalingas jiems žinias apie slaptas karines organizacijas, platinimą socialdemokratinio revoliucinio laikraščio „Pirmyn" ir kitos literaturos, sąryšy su politiniais emigrantais užsieny. Kad išgavus iš suareštuotųjų kokių nors priešfašistinių žinių, vartojamos sekančios priemones.

1. *Prigavimas provokacija.* Suimtam žmogui stengiasi įkalbeti, kad pasakytų „teisybę", nes jie (šnipai) visviena jau žino ir kad jis savo „nuoširdumu" išsigelbes nuo teismo ir t. t. Labai dažnai snipai rodo prirodymų protokolą su „parasu" (žinoma padirbai) šio tardomojo artimo draugo, kuriame anas neva viską išdavęs, o taip pat ir jį kartu. Šnipai, nuduodami gerais žmonemis su asaromis akyse praso areštuotojo dabar jau pačiam prisipažinti, nes gi... „matai ir be tavęs žinome nuo tavo draugo". Šitokia sistema tardant prigavo net Seimo atstovą dr. Pajaujį ir vyr. leitenantą Tornau, kuriems rode šnipų sufabrikuotus „prisipažinimus:" Pajaujui Tornau, gi Tornau Pajaujo, ir veliau abu nuteise sušaudyti. Šituo atveju šnipai turi galvoj žmogaus, silpnumą, t. y., kad areštuotasis pamatęs, jog jo pažįstamasis ar geriausias draugas jį „išdave", įpuola į nusiminimą ir įpykęs ant „išdaviko", gelbstasi su geradejų — šnipų patarimu ir atvirai viską išpasakoja (mano, visviena, jie viską žino). Nelaimingas žmogus nežino, kad tuo pačiu metu kitam kambary jo draugui snipai pasakoja tuos pačius patarimus ir rodo kitą protokolą, kuriame neva jisai aną išduoda.

2. *Pinigai, degtine, mergos, gera tarnyba.* Neisgavus minetu budu „prisipažinimo", šnipai labai tankiai stengiasi suvilioti (silpnesnes valios žmones) degtine ir pinigais. Areštuotas vedamas kur nors į privatišką kambarį Čion jau randa prie stalo tankiai nustatyto bonkomis „draugystę". Naujai „pažįstami", tarp kurių kartais buna ir panelių (šis taikomas daugiau inteligentiškiems asmenims), labai draugiškai kalbasi. Iš kart apie reikalą nič nieko, tik jau veliau neva iš netyčių, sužinoję priežastis arešto, įkalbinėja jiems pasisakyti atvirai, tai jie, žinoma, pades. Arba, „svečiams" pasišalinus, šnipas—tardytojas siulo areštuotam pinigų, žada tuojaus paliuosuoti ir net tarnybą duoti, tik, girdi, pasakyk, kad tas ir tas dirba slaptoje organizacijoje. Tokie pasikalbejimai visuomet baigesi aiškiu pasiulymu—stoti tarnauti žvalgybos agentu, t. y., pasidaryti šnipu. Pinigais, degtine ir grąsinimais padaro savo agentu, kaip tai: kailiadirbį Fedroną iš Perlojos, kuris dave Alytaus žvalgybos viršininkui Činoderiui parodymus ant 17 nekaltų žmonių iš Merkines ir Varenos apylinkes. Paskutiniu laiku beveik kiekvienam areštuotam siuloma buti šnipu.

Kankimas. Kuomet nei viena iš minetų priemonių neišgaunama šnipams reikalingų žinių, tuomet prasideda kankinimas, arba pradžioje kankina, gi veliaus duoda įvairus siulymus. Areštuotų kankinimus žvalgyba darydavo dar krikščionių demokratų viešpatavimo laikais, bet tautininkai, kurie, tiesa pasakius, po užgrobimo valdžios venge šito, dabar patobulino inkvizicijos prietaisus ir jau retas kuris iš svarbesniųjų, jų supratimu, areštuotų isvengia šių žveriškų tardymo griemonių. Mušimas prasideda jau policijoje, kur pirmiausiai po arešto suimtasai pakliuva. Muša revolverių rankenomis, kumštimis, guminemis lazdomis, parpuolusį ant žemes spardo kojomis į pilvą, šonus. Daroma taip, kad nebutų išorinių žymių. Prisipažink! — rekią, — žvalgybininkas primuštam piliečiui. Ir kadangi tankiausiai iš tikrųjų nieko nežino, na tai ir pasakyti nieko negali. Eina toliau kankinimas. Dedamas lankas ant galvos ir sriubu arba tiesiog panciu ir pagaliu spaudžiama galva. Vienas ištrukęs iš žvalgybos nagų, štai kaip pasakoja apie šitą kankinimo budą: „Uždejo man ant galvos paprastą virvę, pakišo po virve pagalį ir pradejo sukti. Iš pradžių jaučiau tik galvos spaudimą, veliau pajutau lyg vinys kalamos galvon ir kuomet pabudau, jau pančio nebuvo, ir šnipai pyle man ant galvos vandenį. Jau praejo nuo to keli menesiai, bet ir dabar jaučiu lyg galvoje butų vandens pripilta"...

Arba parmusus areštuotąjį ant žemes, keli snipai sedasi ant galvos, krutines ir prie padų kojų, žinoma basų, pridedamą lenta, o kirviu arba kuju musama per lentą. Nelaimingas jaučia baisų skaudejimą sanaruose ir visų kaulu (sukrečiama kaulų smegenys). Su žalojimas pasilieka visam amžiui.

Yra įtaisytas iš dviejų lentų kryžius Nelaiminga auka kabinama už kojų ir rankų į tam tikras įtaisytas kilpas. Suveržus rankų ir kojų gyslas laikomas tokioj padety ir „is leto" tardomas.

Visi girdejo apie elektros mašineles, kurios tankiai irgi vartojamos prie tardymo. Labiau „jautresniems" dedami tarp pirštu paiseliai ir spaudžiama ranka, arba kišami pirštai į durų plyšį ir spaudžiama durimis iki ištryska kraujas iš panagių, varomos špilkos į panagęs. Mušant guminemis lazdomis uždedamas šlapias maišas ant gryno kuno, kad neliktų žymių.

Daugiausiai kankina tą, kuris, prigautas arba neišlaikęs pirmo kankinimo, pradeda ką nors pasakoti. Šnipams svarbu sudaryti bylą „pilnumoje" su visokiais „įrodymais", taigi ištraukus vieną žodį, kankina iki nelaimingasai nepasako to, ką jam žvalgyba liepia sakyti, Vadinasi, žvalgyba tokį žmogų sunaikina dar moraliai, nes jisai savo plepejimu visai nesąmoningai atlieka šnipo pareigas, įduodamas tankiausiai niekuo nekaltus, bet žvalgybos nekenčiamus, žmones. Suprantama, kad už „prisipažinimą" šnipais žadetos laisves nei pinigų negauna ir eina kartu į karo lauko teismą su kitais nelaimingais draugais.

Pakliuvus į žvalgybą, absoliučiai nereikia nieko bereikalingo šneketi ir geriausiai tai visai nesikalbeti su žvalgybininkais; tuomet šnipai, neturedami nič nieko, veliau ar anksčiau tures paleisti. Jokiais protokolais, neva kitų „parodymais", netiketi, nes jie žvalgybos sufabrikuoti, tikslu prigauti nepatyrutį žmogų. Šitaip liekanos rusiškos „čiornaja sotnia" (juodoji šimtine) susisukus sau lizdą Lietuvoje ir, prisidengus patriotiškumu, kankina nelaimingą lietuvių liaudį. *L. d—as.*

2. Vilniaus krašte.

Penkiolikos dienų įspudžiai.

(Pabaiga).

VII.

Kalbant apie mokytojų bendra išsilavinimą, reikia pasakyti, kad labai didelei daugumai tų, su kuriais man teko susidurti, truksta dargi elementaraus bendro išsilavinimo, nekalbant jau apie platesnį. Paimsiu, kad ir jų žinias iš lietuvių literaturos, istorijos. Kai užvedžiau kalbą su keliais mokytojais apie kulturinį N. Lietuvos gyvenimą ir jie manęs pradejo klausineti apie lietuvių literaturą — pastebejau, kad jie turi apie tai menkiausią supratimą. Žino tik tiek, kiek pasiskaite Žajančkausko vadovely, o daugiaus veik ne a. Daugelis nežino, tokių rašytojų, kaip Vaižgaštas, Kreve, Lazdynų Peleda, Žemaite, Vienuolis, Vaičiunas, Vaidilute, Dobilas, Šeinius, Savickis, Putinas, ir t.t., nekalbant jau apie mažiau populerius ir jaunesniuosius. Aš stebejaus, kad lietuvis mokytojas, nepažįsta šiek tiek plačiau menkos lietuviskos literaturos, kuri šiam krašte tegali buti vieninteliu įrankiu sužadinti to krašto žmonese, ypač jaunime, pamegimą savos literaturos o deka jos—savo kalbos r gimtojo krašto. Bet deja. Suprantu aš ir tų mokytojų nežinojimą. Jie pasakoja:

— Iš kur galejom mes apie tuos rašytojus sužinoti, jeigu niekas nepasakojo, ką jie yra parasę. Mus moke tokie mokytojai iiteraturos ir lietuvių kalbos, ka p kun. Raštutis, kuris, tur but, ir pats nieko toj srity nenusimano ir nežino.

O dabar, kada galetumem įsigyti vieną kitą knygą, mes nieko apie tai nežinome, nes musų laikraščiai, kaip „Vilniaus Aidas", „Kelias", „Vilniaus Varpas", „Jaunimo Draugas" ar kad ir dabar pradejusi eiti „Vilniaus Šviesa", visiškai nepaduoda recenzijų apie naujai išejusias knygas N. Lietuvoj ir veik nieko nerašo apie N. Lietuvos kulturinį ir literaturinį gyvenimą. Tai iš kur ir ką mes galime žinoti, kurie esame atskirti užglusintuose kaimuose.

Su dideliu nusiminimu, klausiau aš tą karčią teisybę plaukiančią iš mokytojų lupų. Jie šituo atveju yra visai teisus. Lietuviškoji Vilniaus spauda, kuriai daugumoj rupi visai kiti tikslai ir kuri yra rankose tų žmonių kurie ir patys menkai arba nieko nežino apie tokius dalykus jiems pagalbon negali ateiti.

Dar blogiau dalykai stovi su suagusių švietimu, arba geriau sakant su viršmokyklinio amžiaus jaunimo švietimu ir lavinimu. Prie kai kurių mokyklų yra taip vadinamieji vakariniai kursai. Bet..., ką gali mokyt jas šviesti ir mokinti viršmokyklinio amžiaus jaunimo, kuomet jam pač am reikia visas jegas sukaupus siekti bendro išsilavinimo. Juk maža to, kad pramokinsi viršmokyklinio amžiaus jaunuolį skaitymo ir rašymo. Jis nori bendrų žinių iš istorijos iš literaturos iš gamtos, visuomenes mokslų ir t.t. Jis ieško atsakymo į visą eilę bendrų klausimų, kurie vargina jo protą. Ar gali jam duoti atsakymą į tok us klausimus žmones, kurie patys jo neturi, kurie patys jo ieško. Suagusių švietimas Vilniaus krašto sodžiuose yra pribrendęs dalykas. Su kiek sodiečių man neteko kalbeti, visi užsimena vis apie vakarinius kursus. Bet yra ir tokių atsitikimų, kad vienam mokytojui, reikia mokytojauti mokykloj, kurioj randasi virš 50 vaikų. Vienas žmogus nusikamavęs su tokiu buriu, argi jis gali dar ir vakare užsiimineti? Suprantama, kad ne. Reiskia truksta ir čia organizuotumo ir padetis įvertinimo. Be to, suaugusių svietimai ir bendrai švietimui labai kenkia mokytojų kilnojimas iš vietos į vietą. Vienus metus pabuvęs mokytojas keliamas kitur. Aišku, kad per tokį trumpą laiką jis jokių budu negali susipažinti su apystovomis, susiprasti su sodiečiais ir t.t. Jam kas metai savo darbą reikia pradeti iš naujo ir praleisti daug laiko veltui. O „Ryto"pirmininkas p. Kraujalis, mokytojų kilnuoti nesigaili. Jis jais žaidžia, kaip šachmatais, tokia savo spekulantiška politiką, ardydamas švietimą iš pagrindų. Mokytojas turetų buti vienoj vietoj kuo ilgiausiai, arba geriau sakant pasilikti visuomet. Tas jam duotų galimybes susiplanuoti tinkamai švietimo darbą, pažinti sodiečių psichologiją, suprasti jų norus, siekimus ir su jais timkamai susigyventi. Nes be to neįmanomas rimtas švietimo darbas, kaip moksleivių taip ir suaugusių tarpe.

Mane labiausiai interesavo lietuviškos mokyklos, kaipo kulturos žibureliai, atsilikusios lietuviškos liaudies tarpe. Nes tik deka jų gali buti atidengtos akys į platesnį pasaulį tamsiai liaudžiai, tik deka jų gali buti praples as siaurutis kaimiečio ir ypatingai kaimo jaunimo akyratis, duodąs galimybes plačiau pažvelgti į gyvenimą ir apsidairyti aplink. Todel skaitytojui bus suprantama, kodel ti s tuo klausimu ilgiau apsistojau, norėdamas iškelti aikšten bent dalį lietuviškos mokyklos ydų, kurios man metesi į akis ir kurios mano supratimu labai skaudžiai atsiliepia paciam svietimo darbui, paraližodamos ir griaudamos jį is vidaus. Mano giliausiu įsitikinimu, sekmingam švietimo darbui, tos visos ydos turi buti su šaknimis išrautos, kad lietuviška mokykla bent vidujiniai, moraliai galetų sustipreti. Priešingam atsitikime ji nuolat skurs, neturedama pakankamai vidujinio morialio atsparumo, tam išoriniam spaudimui, kuris ją šiandien ypatingai slegia Savaime suprantama, kad tie „vadovai", t. y. lietuviskieji Vilniaus klerikalai su kun. Kraujaliu priešaky, kurie yra kaltininkais vidujinio lietuviškų mokyklų pakrikimo, to padaryti negales. Nes jiems rupi ne liaudies švietimas, bet jos davatkinimas arba teisingiau pasakius mulkinimas ir tamsinimas bei noras laikyti ją savo klerikališkoj globoj. Giliau tam prisižiurejus, noroms nenoroms prieini isvadų, kad jie iš lietuviško sąjudžio Vilniaus krašte, nori ir jau padarė bevelk tik klerikališką ir davatkišką sąjudį, einanti po lietuvybes priedanga. Bet plačiau apie tai, pakalbesime ateity atskiriai. Dabar, man baigiant aprašineti savo įspudžius, norisi dar ir apie kitus reiškinius pasidalyti mintimis.

Man teko gan ilgu ruožu keliauti pademarklinija, kur beveik išimtinai tesutinki lietuvišką elementą. Į politiką su žmonemis nesileidau, nes tai labai slidus daiktas. Aš tik šiaip stengiausi kalbetis, noredamas patirti žmonių politinį ir visuomeninį susipratimą. Reikia konstatuoti faktas, kad sio krasto piliečiai, ypatingai tie, kurie nekurį laiką gyveno taip vadinamoj *neitralėj zonoj*, su didžiausiu džiaugsmu mini tuos laikus, kuomet jie be jokios valdžios gyveno. Ne visi, bet dauguma. Jie man pasakoja, kad jiems teko ragauti, vokiečių, bolševikų, lietuvių ir dabar lenkų „pyragų", bet esą, geriausiai buvę tuomet, kai buvusi neitrale zona 7 kilometrų platumo, ir kai tame plote jokia valdžia nesimaišė ir nesedejo ant sprando.

Tuomet man ir atejo galvon anarchistų mokslas, kuris visų kritikuojamas ir neigiamas bent ta prasme, kad žmones be valdžios negali gyventi. O vis tik neitralinej zonoj, gan ilgą laiką musų tautiečiai galejo gyventi be valdžios ir kaip jie pasakoja, gyvenę daug laisviau ir linksmiau negu dabar. Pasirodo, kad ir anarchizmas galimas gyvenime.

Bet kiek aš pastebejau, tai pas visus gyvenusius

neitralej zonoj, t. y. be jokios valdžios, pagyrimai tiems laikams paeina grynai iš medžiaginių išskaiciavimų. Girdi nereikeję moketi jokių mokesnių, nereikeję niekam lankstytis ir buvome patys sau ponais. Charakteringa dar ir tai, kad jokių kriminalinių prasižengimų, kaip jie pasakoja, bent daugely vietų visai nebuvę. Kitose gi vietose nusiskundžia, kad tuomet nieko nebuvę galima ant tvoros pakabinti. Bet tai tik poroj kaimų man tokius nusiskundimus teko girdeti. Be to, žmones pasakoja, kad tais laikais atsigerę degktines („samogonkės") iki valiai ir kad tas girtokliavimas buvęs tik iš džiaugsmo, kad niekas nesedi ant sprando. Dabar gi visus slegia kitokie rupesniai, gyvena kitokiose sąlygose ir dumoja visai kitas dumas. Dumos pilkos ir prastos: kaip atlikti visokius pavynasčius. Politika beveik nevargina to krašto lietuviškų masių. Nes juos jau beveik dešimts metų, kaip visiškai izoliotos nuo politinio gyvenimo, delei vedamos šio krašto lietuvininkų boikoto politikos. Jų niekas neisjudina, niekas nedrumscia sodiečių idilijos, išskiriant policininką ar kokį kitą činauninką, kuris atsilanko rinkdamas mokesčius. N. Lietuvoj tuo atveju, liaudis stovi daug aukščiau. Jai politika ne svetimas dalykas. Per desimts metų ji išejo šiokią tokią sezoninę politikos mokyklą, nors ta mokykla ir buvo daugiau spekuliantiško ir demagogiško pobudžio.

Bet nežiurint to, negalima pasakyti, kad šio krašto lietuviškoji liaudis, butų be jokių politinių siekimų ir svajonių. Tas viskas rusena jos sieloje. Bet tie visi siekimai yra daugiausiai tautinio pobudžio ir reiškiasi traukimu N. Lietuvos link. Ypač tas jausmas žymus pademarklinijoj, kur šios puses gyventojai negali sueiti ir pagyventi bendru gyvenimu su savo kaimynais, pažįstamais ir giminemis gyvenančiais anoj pusej, del visiems žinomų kliučių. Be to reikia pasakyti, kad tas jų rusenantis jausmas yra gilesnis. Aš bent per tą trumpą laiką patyriau ir įsitikinau, kad žmones toli gražu nepasitenkins ir tas jų ilgesio jausmas neišnyks, jei dabartine demarklinija butų paversta siena, nes jie siekia daugiau. Tiesa, tas jausmas rusenantis žmonese yra pasyvus, bet jo pasyvumą šiandieną galima aiskinti tik žmonių atsilikimu ir tamsumu šioj pusej. Jei jie gyventų pilnu intelektualiniu ir kulturiniu gyvenimu, tuomet ir tas reiškinys įgytų visai kitokias formas. Gi šiandien, kuomet jiems tenka vilkti sunkiausia skurdo ir vargo našta ir kuomet jie paskendę dienos rupesciuose, kaip apsigynti nuo to v sako — tai beveik nera ir laiko svajoti apie kitus dalykus.

Tai maždaug ir viskas, ką per tą penkiolikos dienų teko patirti ir kas labiausiai metesi į akis keliaujant po didžiausio skurdo ir vargo prislegtus šio krašto sodžius. *Pr. An.*

Kauno ir A. Panemunės darbininkų žiniai.

Draugai, saugokites žemiau išvardintų fašistinių šnipų, kurie landžioja darbininkų tarpe stengdamesi ką nors suuosti ir atiduoti į žvalgybos nagus nekaltus žmones.

1. **Širvaitis Andrius**, 30 metų amžiaus, vidutinio ugio, juodbruvas, didelemis išverstomis rudomis akimis. Žvalgyboja tarnauja nuo krikdemų laikų. Dabar nuduodamas fašistų priešą, stengiasi kaip norins įsisprausti į darbininkų tarpą, kad paskui juos iš provokavus ir atidavus į budelių rankas.

Pirmiau gyveno A. Panemunėj, o dabar gyvena Zaliajam kalne.

2. **Širvaitis Juozas** (Audriaus brolis). Maždaug 35 metų amžiaus, mažo ugio, rudomis paraudusiomis akimis. Tarnauja placiajam gelžkely už konduktoriu. Už šnipinejimo ir darbo žmonių išdav nejimą, jam dovanota už Jesios upelio sklypas žemes. Gyvena A. Panemunej.

3. **Rimkus Jurgis**, vidutinio ugio, juodbruvas, vienoj aky juoda deme. Kairioji ranka nupiauta iki riešui. Jis dažnai, pasidengęs elgeta, vaikšto po darbininkų namus, stengdamasis šį tą suuosti. Gyvena A. Panemunej, Vytauto g-vė Nr. 104.

4. **Janulynas Ignas**, maždaug 37 metų, mažo ugio, rudomis akimis. Turi nuosava namą ir užsiima staliaus darbu. Gyvena A. Panemunej, Vytauto g-ve Nr. 130.

5. **Žakaržauskas** 45 metų amžiaus, aukšto ugio, judbruvas. Jis yra lenkas ir lietuviškai gerai kalbeti nemoka. Tarnauja konduktorium ir važineja A. Panemune-Senamiestis.

Gyvena A. Panemunėj, Vytauto g. Nr. 94.

Saugokites išvardintųjų šnipų ir įspekit kitus, kad su jais nieko bendro neturetų. Janulynas Ignas, nu duoda komunista ir uoliai platina komunistų „Balsa", noredamas tuomi išprovokuoti darbininkus.

Jonukas.

Redakcijos atsakymai.

Ašarai. Siųsk daugiau korespondencijų.

Gelžkeliečiui. Medžiagą gavom, tilps sekančiam Nr.

Beduoniui. Drg. atsiųsk adrasą, nes senasai dingo. Už eileraščius ačiu. Pasistengsim sunauduoti.

Deltai. Visą medžiagą gavom, labai aciu. Pasistengsim artimiausiu laiku sunaudoti. Rasyk daugiau ir paragink kitus.

Visiems kitiems bendradarbiams. Siųskite daugiau žinių ir korespondencijų iš visų Lietuvos kampų.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. „ZORZA" Spaustuve Vilniuje.